КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(СВЕТ)

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрийн Советен орган

ГАЗЕТА АРАДУВЛА 1923 ШЕРА ДЕНЗ | 108 (4300) | ШИНАРДИ, 8 сентябрь 1970 шу. | Мах 2 кап.

КПСС XXIV-ча СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

МЕХКДАЬТТА КIЕЖ ТЕХАЙ

«Грознефтеразведка» треста Терски кIеорга бурудеттача конторе бурувдеттархоша дика къахьег укх юбилейни шера. Бурувдетта мастер Слободенюк Михаил Митрофановича куьйгалдечу бригадо коллективо 6-ча сентябре, мехкдаьттан газовни промышленноста баккхой Ерригсоюзни Дe дезачу хенахь Боккха кхиам бахана... кхар. Цуи бригадас буру техаш хиннача «Брагуны» цхача № 52 йолчу скважиннера йоккха мехкдаьтта кIеж техар. Диаметр бусн 10 миллиметр кулача штуцера гIаваа скважина луьш йола мехкдаьтта 523 тонн я.

Скважина буру техача тIехдика къахьегарех белгалбаьлчаш бурувдеттархой Плетников Василий, Попеченко Владимир, бурувдеттархойн гIоьнчаш н. н. Худиин, Сенчиков, Курдюков, дизелист - моторист нав. Норманов, кхы дукха берриш а.

М. ЛЕВИН,
тха штатехь воцу корр.

ХИЙ ДЕХКАЧАРА — ШИ ХЬУВКЪАМ

КПСС ЦК июльски Пленума решенеш тIа белгалдаьккхал хий дехкача латтаех нийса пайда эцала чIоагIа лоархIаме хилар.

Вай республика боахамашка 105 эзар гектар хий деха латташ да. Кердача пятилетке дукхьал юртан боахама министерства боахамашка хий дехка кийчдергда 18 эзар гектар керда латта. Цу балхашка укх пятилетке хьожалаьчул шозза дукхагIа — 131 миллион сом ахча дIалахийта лерзI. Цу гIулакха дIалохийта рузкъа кхохлена юкъметтаоттадеш я, вигахьа санна мелиорацех биззе пайда эце.

Вай хьалха латтача боахамий опыто хьагойт хий дехкача латтаеу нийса пайда эцаш хилча дIаювча культурай хьувкъам лаккхара йоккхий топонаш болга. Иштта, Гудермеса района «40 лет Октября» яхача колхоза механизатораша хий дехкача хIара гектара тIара 35 центнерал совгIа чудера ка бола ялат. Хоттам миччa тайпара хуза в хIара шера лакха хьувкъам кхебу Наурски района Ленина цIерагIча колхоза Р. Рустамова кулгалдеча бригада кхаш леладераша. Иштта вIаштIехьбоакку цар из болх? Хий дехка латташ эвеньаша леладу цу боахамашкa. Кхоачамболлаш шоаш кийчбь йолайвалцыкхаш, насосни установкий машинисташ дахаддаш сарцагIбоах цу боахамашка хий хьаука каналеш цIендара, хий дехий системаш дами товнь кийчь кIаийтара, хий деттача установкех биззе пайда эцара. Кхаьнка чудолийташ хий диллачул тIехьагIа мара дIаюш цар гуразь а бIаьсти а юа культураш. ХIаьта уж дегIайоагIача юкъа йоккъал оттарга хьежжа хаинханнахьа вегетационни хьасале хий дехк. Хий дехка латташ леладерий алапи цар кхебеча хьувкъамах тийша да.

Мелиоративни балхаш дика вIаштIехьдаьха боахамаш кхи я да вай республике. Цхьоболахьа, республика бIарчча хьанийцача хий дехка латташ леладара гIулакх дика да ала йиш йолаш дац.

ХIара шера кхашка чудолийташ хий диллара план кхоачаш ца йиш дус МалгIабика, Ачхой-Мартана, Урус-Мартана районий дукхагIа дола боахамаш. Цудуьа кхача районашкарчул кIезигагIа чудахь цар шоай кхашкара ка бола ялат, хьажкIаш кхьйоли культураш. Совак хий диллара план 19 процент мара кхоачаш ца яьча МалгIабика района «Кавказ» яхача колхозо хий дехкача латта хIара гектара тIара 19 центнер мара ялат даккханзар.

ХIана юха а хьатIаттай из лоархIама агротехнически мероприяти чакхьяккха еза ха. Цхьабакъда кхашка чудолийташ хий диллара ледарло еш ба лакхе вай белгалъьйча районий колхозашкеи совхозашкеи. Из болх хийша хьабе йиш йолача хьалхага кхьчаб цу районий цхьадолча боахамой кхаш леладераш, каналаш цIендаяза, гидротехнически сооруженеши хий дехка техникех тоийзе хилар бахьан долаш.

Хоаш да, хIара колхоза, совхоза болх дика е во лархIар цар цу латташка кхедеча беркатах тийша хургдолга. Хие боахама организацешца цхьана шоай латташка хий дехкача сета, гидросооруженешта ремонт е дехкарийла да боахамаш.

Хий дехкача латташкере чудахьа беркат хила теззача тайпара дика хьргдан, деттахь санна хий дехкачи кхаллка нийсача севооборотех дIаюш культураш кхе ца йола, кхоачамболлаш цига моттигерен минеральни удобренеш ца ехие, деррата кхашкара балхаш ханнахьен дикен няах а долаш нийсача режимах кхашна хий ца дехке.

Цхьана а шера поливальникаш, хий дехка техника лелаю машинисташ кийчбара план кхоачашъян республика. ХIаьта кийчбь болаш дерш а шоай балха тIерабовхаш кхьаза закхараш кхоачашле дIа юха хьежабу. Цхьанцадолча боахамашка из бахьан долаш хий дехка тIехника болх ца бе датташ а моттигаш нийсалу.

Хьалха хий дехкара кийчдаь хиина латташ хIара шера шоашта эша гIулаих ца лоаттадар бахьан долаш хIанз пайда эца йиш йоацача дIаккхьчаш. Совак цу тайпара 4,5 эзар гектар латта аллийсар республике цхьаккха хIама дIа ца юш. Цу латташкарча хий дехкача системашта ловшача хана реконструкции я иккха еза, эшача планировка а еш.

Совкк хий дехкача латта дIайийна культураш хинача юкъере лаьрхIача хIара гектара тIа 2 центнерел совгIа мара удобренеш тайсаяц. Уж кIезига я. Цудуьа хIанзое а уж дукхагIа IалашЪе а къаьстта хий дехкача кхашка дукхагIа товса я хьажа беза республика кхаш леладераш.

ХIаьзалча хий дехкача латташкара чужаш хиннячул 6—8 центнер тIех бола хьувкъам кхебе йиш йолаш ба республика кхаш леладераш. Цу даькъе тахан цор де дезар гуразь культураш дIаювча кхашка шоай мехулла дукхагIа чудолийташ хий диллар да.

Грозненски опытни завода участкашта юкъе хьалха латтачарех а монтажни участка коллектив. Товарни продукци арахецара барзI бетта план 117,7 процент кхоачашъяьй ца. Планал лаьрдIачул совгIа арахийца товарни продукци 24585 сома мехка я. Ерригахьа бутт ба участка боллола карара кара тела ЦIе байракх лелаю. ХIара сменах нормаш 130 — 140 процент кхоачашъеш хьинаре къахьет никотчица Касаковас Токаревас, Ярославцева, кхычар.

СУРТА ТIА: болх беш я номотчица Г. КАСАКОВА.

И. ПЛИЕВА сурт.

КПСС XXIV-ча съезда къаьлгама совгIат кийчдара Грозненски аьшкбетона конструкцей завода цехашта юкъе дьрнача социалистически хьье хьалхара моттиг лелаеш я шоллагIча цеха коллектив. БарзI бетта план хаьал ши кIира хьалха кхоачаш а я, планал совгIа арахийца аьшкбетона изделеш итташ эзараш сомий мехка я. Уж толамаш доахача белгалъьйнa дика къахьийгар Ю. Дашуев, В. Гузов, Е. Бабенко керте латтача бригадаша.

СУРТА ТIА: болх беш воаг Ю. Дашуев.

И. ПЛИЕВА сурт.

Производственни задани тIеххкхоачашъе лерхI

Вай республике гIишлош хьал мел еча моттигашка дIакхоачь Н. К. Лемешко керте латтача Грозненски аьшкбетона конструкцей завода болхлоша арахеца вIашагIъекха аьшкбетона изделеш, преднапряженни плиташ, херх хьекха нийсъаь мукх материалаш, кора санагIаш кхьйола продукци. КПСС XXIV-ча съезда сийлена накъадахара къахьегама вахте эттача завода коллективо, керда социалистически декхараш тIа а чийа ший чувча торонех биззе пайда ц. Дика да пятилетка гIехьарча шера доахa къахьегама толамаш. Цхьа бутт дIабахийтабац во укх шера паччахьалкхен плана гIайнa социалистически декхараши тIеххкхоачаш ца деш.

Товарни продукци арахецара барзI бетта план 107,6 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа арахийца аьшкбетона изделеш, тьера материалаш, кхьйола продукци 87 эзар сом мах болаш я. ХIаьта продукцеца реализаци эра 8 бетта задани 160,5 процент кхоачашъяьй. Сентябрь бетта чотах гIишлош хьалхача дIакхьийтай 74 эзар сома мехка кийча продукци. Херх хьекха материалаш кийчъяра задани а 112 процент кхоачашъяьй завода болхлоша.

Завода коллективо тIагIертта къовсам лоаттабу арахецача продукцега дIабода мах лохбарах цун диккал лаккхьярш. Укх шера арахийцача продукцека юкъе бах йолаш нигахь моттиг нийсъенияц. Арахецача продукцега дIабода мах лохбара завода дукхача участкашкара къахьегам Iалмин лаода тIа вIаштIехьбьяккхаб, дукха мероприятеш чаккхьахай кулгашца деча хьлача балхашта механизаци еш. Из бахьан долаш дIобахача барзI бетта вахнах лаьрдIачул совгIа паччахьалкхена 111 эзар сом пайда баьб.

Иштта лакха къахьегама толамаш дахара кертера бахьан да массайолча цехашкара, участкашкара къахьегам дика вIаштIехьбаккхар. Завода цехашта юкъе социалистически хье йоаджвей. ХIара бетта итогаш яхье хьинача цехий коллективийна даьхача толамий. Къахьегамеа производственни дисциплина тоалаь а арахацача продукцена юкъе бах хилийта моттиг а йоацаш, лакхагIа къахьегама толамаш даьхача коллективо цу завода карара кара тела ЦIе байракх.

Укх шера завода цехашта юкъе хьожача социалистически къовсамашта хьалха латташ хьайолагIа Карпенко Николай Гавриловича кулгалдеча аьшкбетона изделей цеха коллектив. БарзI бетта план хаьал дукхха хьалха кхоачаш а еш, планах лаьрхIачул совгIа во арахийца товарни продукци 50 эзар гаргга сома мехка я.

Ша-шегIа хьахинадиз уж къахьегама толамаш, — боах цеха начальника нов. Карпенкос. «Производства резервех пайда эцара тоадарех хаккьа боахаме экономе режим чIоагIъярен» хьакъехьара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо хиннача тIехьагIа дукха мероприятеш чаккхьахай цеха хьохамаш тоадара. ДIалахача шерашка цехе вентилятореш ца хилар бахьан долаш деттIа къахьегаладар болхлошта. ХIанз цига вентилятораш оттаьй, болхой хьалаш тоадаьа. Цуна яхе ца лаьхденнад болхлоша, доахе къахьегама толамаш.

Соахк а тIехьа дукха боак нийслова арахецача плиташта юкъе ца бахьан долаш дукха хьоалахаш хулар гIишлош хьалхеча. ДIахо из гIулакх ца метаргдоахила кхетадир цеха болхлоша, инженерно-техническа белхалоша. Плиташ кийчьеча формашта гонахьа латтача скользящи опалубкашта метта оттайир сьемни рамкаш. Цул тIехьагIа боах йолаш арахийцаш цига продукци, аттача баьннаб бетонщикий болх, къахьегама оасаоле 30 процент лаккхенай. Шоай кхаьца цехо болхлоша укх шера оттаьй шинь керда вибратор. Цу мероприятеш шозза лаккхаьд цу участке доахa толамаш, лаккхааьй продукце дикал.

Цеха чудаьхе даьхаел совгIа арахьарча полигоне а дукха балхаш дьдз. ДIадахача шерашка полигоне кхоа тоьаш ца хилар аьшкбетонни изделеш я хьаьхха машенаш сайпа латташ дукха ха йоайора еньа. Из гIулакх IатIкьар производства экономикана. ЦIенхашта тоабе лаьрхIар цигара болх завода кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша. Укх шера полигоне керда оттаьй кран, йоккха эстакада. Хьалха зевьа йоаш хиина ха йоаш хIанз, массехказа аттача баьккхаб гоунчикий болх. Паччахьалкхенна итташ эзараш сомаш пайда а беш, цигара къахьегама оасаоле 30 процентага кхоачаш лаккхаьй цу гIулакхо. Уж санна йола мероприятеш кхы дукха а чаккхьахай йише.

Уж мероприятеш чакхйоахача, цеха коллективо доахa толамаш лаккхдеча хьинаре къахьегарца белгалъяьнна а И. Аполенов С. Азаев керте латта арматурщикий бетонщикийе бригадаш кхьйоаш. Цаo хIанзалехьа пхе шера задани кхоачашъяьй.

Б. КОСТОЕВ.

ЯЛАТ ХАННАХЬА ДIАДУВРГДА

ЦхьоалагIа сентябрь тIаккхоачаш тха района боахамашка 4300 гектар е 62 процент латта аьхад. Зябь ахара балхаш диказа кхоачашдаьл «Новосельский» совхоза къахьегамхоша. Гуразь дувча ялташта аха дезачох 81 процент аьха баьннаб «Самашкинский» совхоза къахьегамхой а. Цу совхоза механизаторашна плана 2800 гектар йолча хIанзалехь 2600 гектар латта аьхай.

Зябь ахара балхаш дезара лел «Лермонтовский» совхоз. ДIанна аха дезача 3500 гектар лаьттах хIанзалца ахар 1300 гектар мара дац. Совхоза директор А. Арсаеви керттера агроном Х. Хамзаеви оарцагIовле дезаш гIулакх да из.

Укх деношка района кхаш тIа латта оахаш 40, совгIа гусеничи трактор я, хIаьта дезгара хеигa шоай хьокхамаш лакхдеш хьабоагIа латташ оахача къахьегаш бола механизатораш. Тха района боахамаш ялатеш дIаде дезаш дола цхьадола латташ хIанзачул тIехьагIа мукъадувргдолаш да. ШоалагIа дIайийна культураш, шекара свекла, силоса лаьрхIа хьаджкIаш. Дукхаш чупушаьхь эвне а аьха, дIадувргда цу кхашка ялат.

Укх шерралла шоаш кхедаьча ялатех фу дIадийнадалар «Самашкинский» совхоза ялташ кхедераша, хIаьта укх шера шоай хьувкъамах биззача боарамах IалашЪяд цар гуразь дуча ялта фу.

Ялат ханнахьа дIадувргда тха района къахьегамхоша.

В. АБРАМЕНКО.

Ачхой-Мартана района юртбоахама управлене агроном.

ТХА ДОШ ЧIОАГIА ДА

ХьатIадоагIача шера март беттa парте XXIV съезд хул хьина къахоадаше а шоайла дагабувла болайедар тха бригада бурувдеттараш. ХIараннеа дагалар: сенца белгалдеаккхаргда аз из лоардIаме да? Наккха хьагул а дикна доккхий социалистически декхараш тIанийцар оаха. Царна юкъе я укх тайпара пункташ: хIанз болхкхаш йола № 888 йола скважина съезд хьеллача дийнахь хьикха яийта. Вешта аьлча, хаьал шин бутт хьалха чакхбаккха безаш хул из болх. ШоллагIа йолча пункта тIа оаха кхаьнд материалех кхом а беш цу юкъа 10 эзар сом кходе. 85 процент къахьегама оасарле лаккхъе.

Дуьна а дезаш, къалханка оттадаь декхараш вIалза ца хиначча тайпара лакха а бехктоккхе а да. Бакъда, тхоашта уж кхоачашдулургдаш хьина вIалла шок доалаш хIамаш хиннадаларе седла «тахна» кхоадаргдацар тхо. Тхоай низага, хьинарга, къахьегамцарча безамга хьежжа да уж. Цудухьа кхоачаш а ду оаха. Хано хьахьокх из.

Бурув сихдена кIоаргдуш латт. Укх шера 25 июне тоха доладенна ва 1000 гаргга метр кIоаргденнад хIинаделаа я. Цу цифро хьаьбокх тха къахьегама темпаш мел лакха я. ХIара смена дIакодае юкъера лаьрхIача доагIачул совгIа 2—3 метр буруй кIоарг ца долийташ. Коллектива керттера декхар да ший дош кхоачецадалта. Из оаха массахана хьалха а доах кхетама балха тIа беседаш еча хана.

Дукха ха йоацаш скважина шер а ях кондуктор IочуяхиЙтай. ХIама кхы а сихагIа латтан гаизашта тIаккхача гIерта доладенна бурув.

Фу тха болх иштта дика лелийтар, къахьегама оасарле лаккхьер.

Сона хеташ ерригача МалгIабикерча бурувдеттарашта юкъе хьалха да тха бригадера бараш санна нида, дегIа, опыта тIех бола нах лаха. Кiезига ба тхона юкъе ший чо'а тIа массехк скважина йоаш бола бурувдеттараш. Царна юкъе къаьстта белгара ба П. Попов, З. Баталов, М. Цечтроев, цар гIоьнчаш В. Эжербиев, И. Мирошниченко, А. Дзандукаев, Б. Гетажев, кхыбараш.

Ала хIама дац, дика къахьег тха бурувдеттараша укх шера.

А. ЧЕРТОЕВ,
«МалгIобекнефть» НПУ № 888 йолча бригада начальник.

Шортта хургда доакъар

Общественни хьайбашта дукхагIа доакъар Iалашдара укх деношка хьинаре къахьегаш ба Наурсека района «Октябрь 40 шу» яхача совхоза хьайбаш леладераш.

Къаьстта дика лел из болх совхоза кхоалагIча отделене. Совхозе массанел хьалха дIаболабелаз цу отделене къахьегамхой силос йолла. Укх массехк дийнахь 4 эзар совгIа тонн силос еллай цар. Ха зехьа ца йоеш белг бу комбайнераша. Иштта дика къахьег кхай тIара ферме силос хьатIахьаш болча шофераша Ахмед Ахмет - Гирe. Гелисханов ТIахIира. Цхьа килограмм хиллаа доакъар доадац ноккъа. Царех хIаране шрай нормаш 110 — 115 процент кхоачашъю.

Иштта дика вIаштIехьбаьккхаб силос йоллачар болх совхоза шоллагIча отделене а. Силос кIоагинта хьатIахьаш пхиь массехк «Беларусь» яха трактор я отделене. Силос IотоIаеш «С-100» яха ши трактор я. Шифераша а трактористаша а шоай нормаш тIеххкхоачаш ца еш цхьа ди дIахьахийтай. КIиранзийнахь а са ца лоIаш къахьегаш ба отделене хьайбаш леладераш.

КПСС ЦК июльски Пленума решенеш кхоачашъяра шоашта хьалхашка латтача декхарех дика кхеташ ба совхоза къахьегамхой. Общественни хьайбашта эшача боарамах дукха дукхагIа доакъар IалашдеIа накъабоха лаьрхIад цар вай парте XXIV-ча съезда.

Г. БАГАУДИНОВ.

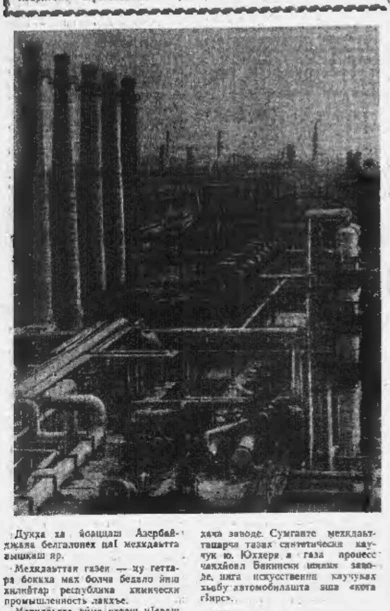

Дукха ха йоацаш Азербайджана белгалонех цаI мехкдаьтта вышкаш яр.

Мехкдаьттах газей — цу гетара боккха мах болча бедало йиш хилийтар республика химически промышленность лаккхъе.

Мехкдаьтта хьме итташ цIераш йола изделеш дерра эшаш а мехка калкъа боахаме.

Мехкдаьтташара газ йоакх Ново-Бакински мехкдаьтта чакхдоахача заводе. Сумгаите мехкдаьтташарча тазах синтетически каучук ю. Юххера а газа процесс чакхйовл Бакински шинни заводе, цига искусственни каучукех хьебу автомобилашта эша «кота гIирс».

СУРТА ТIА: Сумгаитерча химкомбината участкех цаI.

Ю. РАХИЛА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЛХАРЧА МУГIАРАШКА

В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективашта юкъе белгалйоалаш дика къахьегаш я № 9 йола коммунистически къахьегама установка.

Цу установке йоаккха продукци дунен халкъашта юкъерча рынке а хотташ я. Из йола дукхагIа даькъе ЧССР-е, ГДР-е, Швеце, Венгре, Польше, Итале к. кх. и.

Установке болх беча нахах дунне дукха да. Коллектива керте латт коммунист Базалиев Владимир Васильевич. 14 шу да во цига къахьега. Из цига баьха вена 1956 шера № 2 йола Грозненски техучилище чакх иаьккхинеa. ТIагIертта къа а хьегаш балха къайленаш, установка технологически режим Iомае волавелар кьова боллю. Цунча цхьана денаш а вар из. 1963 шера установка начальник цу цунах, хIаьта цу хана йиспейоаких Базалиева Грозненски мехкдаьтта института сайрийнара отделени. ХIанз из опыт йола инженер-технолог, производства болх дика вIаштIехьбоаккхаш, кхетам бола кулгалхо ва.

БарзI шу да установка коммунистически къахьегама цIи лелаю, хIаьта цига болх беш мел вар коммунистически къахьегама ударник ва.

— Массане а дика болх бу тха, — боах Владимир Васильевича, — баькъа парех цаI къоастаe веза. аз цIи йоаккдаргьа тхеса къанагIволча мехкдаьтта чакхдоахачун Николай Михайлович Моисеева. Из ва эттара хьалха укхаза балха веначча хана со тIанийцар, сона балха говзал Iомаьяр, производство сона дукха езаалийтар. Ший новкъостий эзгара хоаш, йоккха балха опыт йолаш из шийца болх бечарна камаьрша аIалуш ва. Цудухьа массане лоархIаш, бергганехьта везаш ва. 24 шу да Николай Михайловича мехкдаьтта чакхдоахача болх бу.

Цу установке къахьегаш я комсомола XVI-ча съезда делегат Башкирова Вера Ивановна. Дукха за йоаццыш № 1 йолча цеха коммунисташа шоай мугIаре хьаийцай из. Вера Ивановна дешаш я мехкдаьтта институте сайрийнарча отделене. ХIаьта «За доблестный труд» яха Ленински юбилейни медаль а еннай цунна.

1959 шера укхаза балха йоагIача хана кхуша йоагIаш йийт из ха, — яхаш хье дIахо Базалиева установка операторах Цирюльникова Валентина Петровнайх. — Балха хьаснай а аладехьа йолаелар «ер фуд? ер иштта хIанна? Укхаза фу де деза?» яха хаттараш де. Къахьегара, хIаьта доазара, мелла хана дале а, цхьа ший укла тIаякхар Iомадира тIерд ва. Цудухьа дукха ха ялалехь оператора болх Iомабаь йалар.

Установке балха уха катирхой дийна, хIама доазара тIера, хьинар долаш, мехкдаьтта чакхдоахачар болх безаш ба.

Катирхошта юкъера кхетама болх дика лелабара, царна балха говзал Iомаелца вIаштIехьдаккхара доакха новкъостал ду № 1 йолча цеха партийни организацие секретара Ибрагимов Iабдул Абубакаровичa — кхоалагIча коммунистически къахьегама установка начальника. Из кеста кеста установке вайн, катирхой балхага, цар дешарга хьожаш, ца ховр хьалхадоаккхаш, ховр ынърдайташ хул.

Установка коллектив къона я, хIаьта коммунистий вожака чIоагIа рьхза я, массала из дарга хьежаш хул, хIаьта цун хьехар, новкъостал дезаш ба катирхой.

Юрта боахама къахьегамхошка айхха бувзам лоаттабу № 9 йолча установка коллектив. Кестакеста подшефни совхозашка ялат чуэцача, кьича балхаш тIа новкъостал деш хул. Кхешка къахьегачарна концерташ уттаде агитбригадаш а художественни самодеятельноста коллектива а йода.

Установка технологаша дезгара ди массаза дала лаккхьо цоаа къахьегама оасарле, хIара бетта 103—105 процент кхоачашъю производственни план.

Цу яьха керттера дика лархIа дезар цар болхлочун сий лакха лоаттаделга, производства нерхачунга, эргаьнкха тоаяргa кхоачае гIертар да.

О. ШАДИЕВ.

ЛЕНИНИЗМ ТВОРЧЕСКИ ІОМАЕ

Шелковски районан партийни организаце партийни дешара системе кердача дешара шера тІе йола кийчо чакхйоалаш латт. ІоамІчча опыта лоархІам а беш, коммунисташта новкъостал дар партийни комитеташа, парте райкома, политически просвещене кабинета арфпагандисташа цар политически дешара формаш къоастаяра.

Партийни организацеша е дешара шу дІадоладу укх тІеххьарча шерашка дикка опыт а Іоаяь.

Парте райкома бюрос хьежа a кьежа, чІоагІъяй 1970 — 1971 политически дешара шера партийни, комсомольски, политически система.

Итт юххьанцара политшкола йиллай. Царех кхьане Владимир Ильич Ленина биографи Іомаерга, хІаьта вокхІне — экономически знаней лардаш. Цу школашка дешаш хургва 187 саг, царех 105 коммунисти 82 парте йоаца активисти а волаш.

Оаха йоккха терию ю района интеллигенцена — хьехархошта, медицински болхлошта, кхычарна политически дешара хьехара дешай. Царна яьхка я шоаш дика хилар хьахьекха йола семинарски группаш. Ишта йола группа тха районе барайтта я, 370 саг юкъе а волаш. Юкъарчен бархІ шерарчен школашка вохІ семинарски группа Іомаерга Владимир Ильич Ленина «Коммунизмера «левизнаш» берий лазар» яха произведени, хІаьта кхьча семинарски группаша Іомалерга Ленина «Пачахьалкхи революци» яха книжка, Іилма коммунизма а Іилма атеизма а дешаш.

Укх хьатІадоагІача дешара шера къаьстта терком тІабохийт коммунисташа индивидуальни планах шоаш дешара. Ишта йола коммунисташ группашка вІашагІтехаб. Царна тІачІоагІбаьб консультанташ. ХІара бетта вІашагІ а кхеташ, КПСС исторе курсах йола материалаш Іомаяра дешай хьахьекха беседаш ергья цар.

Укх хьатІадоагІача дешара шера районе партийни дешара системе 62 звено хургья: юххьанцара политшколаш, марксизма - ленинизма лардаш Іомаю школаш, семинараш. Цар чу дешаш хургва 1730 саг.

Районни партийни организаце партийни дешара системе хьахиннай пропагандистий массаза йола кидраш. Шоай составага диллача из дикка тодениай. Тха пропагандистех 90 процент гаргга бараш лекхера образовани йолаш ба. Пропагандистех дукхагІа болчар предметий йола специализаца хьахиннай, школаштех семинараштех хьалхе делаяра опыт я.

Парте райкома, колхозийн совхозийн партномаша шерра пайда ийбу моральни стимулех, дикагІа бола пропагандисташ хьалхаяра. Царех дикагІбараш парте райкома снйлен Доска тІа баьхаб, парте района Снйлен гозноташ тел. «Красный пахарь», «Путь к коммунизму», «Червленский» яхача, Ленина цІерагІча колхозий партномаша дикагІболча пропагандисташта ленински моттиганка бахана мах болаш путевкаш елар.

Политически дешара система лоттача звенотара лакхера звеногІа няв дукхагІа бувл Ленина ордена «Шелковский» племсовхоза партноме. Шу хьалха совхоза ерригача кхаь отделене болх чакхбаьккхар юххьанцарча политшколаша.

Цига дийша хиннараш укх шера дІахо дешаргда марксизма-ленинизма лардаш Іомаеча школашка. Укхаза болх беш ба ниэ бола, теоретически методологически хьакъехьа дика кийчбеш пропагандисташ хьехархо Крохина Полина Алексеевна, отделене управляющи Микаилов Гагиб.

ДикагІа кийчбеннача теоретически коммунистий группа вай ханарча этапера парте политически экономе проблемаш Іомаяра теоретически семинар хургйолаш оттаяй. Цу семинара хьалхе лелаерга лакхера дешар дийша а пропагандистий опыт йолаш а волча совхоза директора И. И. Суворова.

Партийни дешара сеть дикка уйла а яь вІашагІъелла «Путь к коммунизму», «Червленский» яхача, Ленина, Менжинске цІерагІча колхозий партийни комитеташа. Укхазй дика хьежай хІара дешархочунга, из теоретически образовательни кийчалярга, къоастабаьб юххьенцарча школашка, марксизма - ленинизма лардаш Іомаеча школашка, теоретически, семинарашка, комсомольски политкружокашка, боахама ленински хьисапе доал дара школашка дешаргболи нах. Дукхахи наха ега пропаганда формаш чІоагІъяьй.

ХьатІадоагІача дешара шера дикка шеръеш я пропаганда массови формай сеть: яьккай боахаме доал дара ленински школаш, массаза а болх беш хургйола школашкара, юртрашкарча клубашкара, культура цІеношкара лекторешкерттерча заьхье жа Іуйта а йолаш, жа лелаеча фермашка болх бергбола хьайбаш лелаераште йола 16 лекторий, кхалнаха йола политически знаней 10 школа. Йолаш а въахьегама дикагІйолча методий школаш, юрта боахама знаней университет. Дукхача наха йолча пропаганда ерригача формашка чутаьна хургва 7 эзар гаргга саг.

Дукхача нахах йолча пропаганда дукхаза формашта юкъе района партийни организацеша керттера терком тІабохийт боахама доал дара ленински школашта. Болх беш я ишта йола 70 школа. Цар чу дешаш хургва 3400 саг. Уж школаш хьаяй ленински халкъа школай дарда тІа. ХьатІадоагІача дешара шера цу школашка дешаш бараша Іомаергья политически знаней лардаш, кІоаргга довзаргда парте боахама политика дешаш.

Районе хьалхле делаеча кадрай партийни образоване хьахиннай къаьстта йола дешара система: из ба индивидуальни планех беш бола болх, марксизма - ленинизма школашка, партийни балда актива семинаре еш йола занятеш. ХьатІадоагІача дешара шера къаьстта терком тІабохийтаргба ерригача звеношка В. И. Ленина произведенеш Іомаяра.

Берригача [illegible] оттаяь дІаяхьийтай дешара планаш, занятей расписанеш, партийни кабинетерча библиотеке кийтьяй пропагандисташта новкъостал дара йола методически литература выставкаш.

Пропагандисташта методически новкъостал дара мероприятеш оттаяй. Района партийни организацеша чакхьяьннай дІаяхача дешара шера итогаш ювзарал хьатІадоагІача дешара шера дешараш къоастадаран хетаяь собранеш.

Е. ФАРНИЕВА,
КПСС Шелковской района секретарь.

ДЕ ДЕЗАРАШ ДУКХА ДА

Укх деношка отчетно - хоржама партийни собрани хилар «Грознефть» управлене чуйоагІача «Западно - электрически сета» партийни организаце.

Пятилетка укх тІеххьарча шера коллективо дика къахьийгалга ховргдолаш дар доклада тІарча цифрашка дилийгІача. Пятилетни план 96,8 процентага кхоачаяьй. ХІаьта дІабахача 7 бетта план 103,8 процент кхоачашъяьй. Партийни организаце производства лоархІамерча участкашка кадраш дІанийсъяьй.

Коммунисташа шоашта хьалхашка оттадир электроэнерги махулла дукхагІа кхоелга. Шу долалуш оттаьча плана тІа лаьрхІадер 2 миллион киловатт - сахьат электроэнерги кхое аьнна. ХІаьта хІанзлехьа кхоьр 3 миллионги 7 эзари киловатт - сахьат дул.

Доккхий толамаш даьхад электросета боккхагІа болча мастераше В. М. Уваровен, А. Ю. Темирсултановен кулгалдеча коллективаша. Шоашта тІадилла декхар дикка кхоачашду коммунисташ Т. В. Мержоева, В. Л. Миронова, А. Д. Сазонова, В. А. Рассудышко, кхы дукхахнеша.

Цунухьа укх шера шоллагІча кварталах болх дика барах «Грозэнерго» коллективана СССР электрификацеи энергетикаи министерства карара кара тела ЦІе байрак елар.

Партийни организаце чІоагІа терком тІабокийт лекцеш, докладаш, беседаш вІаштІехьъяхара Политинформаторашта лаьрхІа семинар а болх беш.

Доклад чакхъяьнча эггара хьалха къамаьл де дош ду коммуниста В. М. Уварова. Цо белгалдаьккхар районашка командировках болча болхлошта эзари хилча цу сахьате хьагуллургболаш салоІача хана уж цхьа помещене хила безилга.

ДІахо къамаьл даьча коммуниста А. Ю. Темирсултанова аьлар районашкарча къахьегамхой культурно - бытови дахлаш тоаде деза лга. Цхьайолча болхлой моттигашка яц шахматаш, доминош, биллиард. Кастта хьатІейоагІа шолал цІеноши дІоахде ха хиннай.

Производственни а, партийни а дисциплина чІоагІъяра долча дешах лаьца дийцар М. Л. Миронова. Партийни организаце дисциплина хиларга хьежжа кхоачашхурга вай коллективана хьалхашка латта производственни декхараш. ДІадахача дешара шера цхьабола коммунисташ партийни дешара тІерабуьлар тайп-тайпара бахьанаш а доахаш. Цу тайпарча коммунистошна тІабийха къамаьл де декхарийла я партбюро.

Партийни школа заведующи волча коммуниста Т. Я. Мержоева белгалдаьккхар дар партийни школе политэкономи метта «Экономикев планированеи дешаш» яха предмет Іомадеча баккхьа хургхилар. Партбюрос да деззача бесса новкъостал дац, политически дешар вІаштІехьдоаккхаш. Из теркалде деза хургйолча партбюрос.

Партийни вахарах а, производство толарах а дукха пайдане хІамаш дийцар коммунисташа Н. А. Примака, В. А. Рассудышкос, кхыбараша а.

Пренешка дІахо къамаьлаш даьча коммунисташа белгалдоахар партбюро членаш къаьстта цул секретарь а волаш районашкарча объекташка кІезига хулаш хилар. Ха деза болхлой миште бах, церна фу эш. Хьоккама агитацех лаьца а дийцар собране. Производственни участкашка тІахьесам беш дола плакаташ, лозунгаш тоъал дац. Ишта лоархІамечарех цаІ ха социалистически яхьа итогаш ела а.

Собрани чакхйоалаш коммунисташа В. А. Рассульшко керте а волаш йола керда партийни бюро хержар.

Б. КОДЗОЕВ.

«АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

КПСС Нохч - ГІалгІай обкома пропагандеи агитацеи отдела номер арукъттлегІа йола «Агитатора блокнот» арадаьннад.

Блокнот дІадолалу Нохч-ГІалгІай облсовпрофа председателя О. Беляева «Социалистически къахьегама дисциплина» яхача статьяца.

«Парте съезда — ударни болх» яхача рубрикана кІал кепатехаб республика промышленноста къахьегамхой толамех бола хоам.

«Знаменательные даты» яхача рубрикана кІал дувц хьуна боллочун денах лаьца.

КПСС Октябрьска райкома пропагандеи агитацеи отдела заведующе Т. Зиновьева «Вахача метта гІолла» яха статья кепатехай «Опытах шерра пайда эца» яхача рубрика кІал.

«Экономически дешар — берригача къахьегамхошта» яхача статья тІа дувц укх шера партшколашка дІайолалуча кердача дешара курсах лаьца.

«Беседа е» яхача рубрикана кІал кепатехай классаштех, социальни группаштех юкъера башхало дІаяккхара навкъеч» яха Г. Успаева статья.

«Агеста блокнота тІа» кепатехай «Дийна психолога» яха В. Верховске статья.

АРМЯНСКИ ССР. Хьалъеш латта Разданска горно - химически комбинат болх бе йолалийта ха хьатІакхаьчай. Кастта продукци арайоца йолалургъя цементни комплекса хьалхара технологически лини. Хьалхара лини кертгерча даькъе вІашагІъелла цхьнай, пуско-наладочни балхаш деш латт. Московски «Оргпроектцемента», «Электросила» яхача Ленинградски объединене, кхьча организацей вИкалаш объекташка комплекса транспортераш, бедар кийчъеча блока вагонаш хІаьтІайоахараш миштай хьожаш ба, болх бе доладалийтара кийчъю пишкий отделене электродвигателаши установкаши.

Кастта меха хьалъеш латтача гІишлошна кхоачаргъя Армянера гІишлош еча эшача яхача мехка материала хьалхара тонкаш.

Сурт тІа: комбината кхоставо йола пишкаш.

Э. ИСААКЯНА сурт.

ТАСС фотохроника.

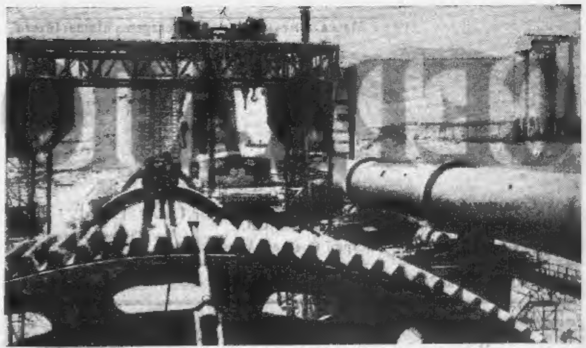

ИЙС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

«Грознефтеразведка» треста тоххама кІоарга буруш деттача Октябрьски контора Малхбузен Гудермес яхача участка чуйоагІаш я № 186 йола Зуровой. Из болх бе йоланеннай 1969 шера 15 сентябре. Нарядах - заказах йоагІача ханал 10 ди хьалха скважина йистеяккха декхар тІайинадар бригада. Йолагара дейз 2200 метрага кхоачалца турбинни способаца тохар буруш. Баккъа практикая цьа анализо хьахьекхар доаздолла маркал чубетташ дІахо кІоаргагІа буруш тохарах пайда баргбоацилга. Цудухьа роторни способаца тоха доладир буруш. Эггара хьалха бригадо юкъейоалайир буруш тохара керда режим, из латт чІоагІача породах буруш тохаш хилча остана 25 — 30 тонн доаза тІадахкйтарах, из дерий йиш цар 2200 метр кІоарга, доаза дола лоабата маркал чу а ботташ турбинни способах буруш тохаш хилча.

«Буруш тохара ний метод» латт остана мамогта дукхагІа доза тІа а хочийташ, роторо мамогта кІезигагІа минута 38—45 го боахаргболаш буруш тохарах. Цо йиш хилийтар буруш тохилга 1,5—2-за сихде. Бригадина метр графикал 3 бутт хьалха яла а, заданеи 139,5 процент кхоачашъе а. Доккхий экономически хьоахамаш дика я. Балхага дІадодар кхоадарах хьалхарча ах шера 237 эзар сома пайда бир.

Буруш техар надоагІара геолого - технически нарядах, остаита обработка яра технически карташ лоабата маркал кийчбари юкъе а довладеш.

Из бахьан долаш кхояьй 76410 мах бола 8300 тонн утяжелитель, хІаьта ишта химически реагенташ.

Рецептура нийса оттаяр бахьан долаш рузкъа кходаре фонда юкъе доккха даькъа дьцар буруш тохара Октябрьски контора центральни лаборатора. Цул совгІа оборудованета болх кІезигагІа байтарах, запасной оатхалаши материалаши кІезигагІа дІаяхийтарах 97920 сома мехка рузкъе кходир. Бригада Зурильщикаш «Старогрознефть» НПУ буруш деттача конторе бахи хилар, пайдане йола опыт хьайицар. Вихачара цІа ма баьхкинге а эргаькха тоайир насосаш, из бахьан долаш хувцаш йолча оатхалашка болх—30—35 процент бІаьхагІча хана байта йиш хилар. Боккха лоарадІам болаш хилар боахама расчетни карта юкъедоаладар. Цо цииш хулийт дийнахьи буси фактически дІайолха расходаш кхоачашдаьча балхашка планагІа дІадодачунна нийсде, резерваш гучахха, буруш тохача метрага дІадодар лоаде.

Буруш техача метражага дІайолхача материалий цІенхаштта хІара денна учет лелаяр бахьан долаш цу сахьата гу гІалаташ нийсад а рузкъан кхом миштта бу а. Масала, июль бетта бригада хьайицар пасосашта эша клапанаш. Уж дика хиннадацар. 25—30 метр кІоарга буруш тохача 5—6 дІадаха дезача метта 15—20 дІадолхар уж. Бурувдеттарий гІоичаша геттара чехка гІоттадир из дош. Из дІахайтар контора механически службах кулгалхошка. ГІулакх тоадир. Буруш деттачара хозрасчетни карто — из цийса я учет я.

Карта объективана мах бу бригада дІадахача дийнахьи буси баьча балха. Масала, 3 августа 3 смена 29 метр буруш техар — кхо норма яьккхар. Кхоачашбаьча балха планах боагІа мах 5781 сом бар. Укхаза бригада кходир 3032 сом, дукхьа 1730 сома мехка утяжелителаш, химически реагенташ, кхыйола материалаш кхойир. ЛоархІаме да хозрасчетни карта материалаш, запасной оатхалаш кхоара уйла ниха чуйоссеш хилар.

Оборудовании запасной оатхалайи кхом барца кепигаш вІашка делкаш хьайийнад 97920 сом.

Бригаде хьанала къахьегаш ба электромонтераш. Цхьаза шоай балха ха йистеньша йоллашехь сабар ду цар машинаш болх бе йолаилйтара, буровой на сацийтара. Ший бахьан доацаш дац укх тІеххьарча кхаь бетта балха ха йоккха оасарле йолаш — 92—95 процент — хилар. Эггара кІезига балха ха дІайохийт бригада ремонтни балхашка — 3,—3,5 процент норман боагІачул кхоазза кІезигагІа. Толанца бола бу смене мастерий вахташа. Июль бетта буруш тохара декхараш цкъа кхаззен кхоачашдир цар. БІаьчча хьайицача бригада бетта 267 метр буруш тоха доагІача 323 метр буруш техар. Оасарле йолаш бола бар 94,8 процент хилар. 49 эзар сом гаргга мах бола средствакш кхойир, кхоалагІча квартале 450 метр буруш тоха дезаш хинна план хинна бутт хьалхагІа кхоачашйир бригада.

КарагІдьинараш кхы тІеххьа йиш йоацаш хацар. Уж кхы а тІех хургдар вигахьа синна снабжене организацеша шоаш бехктохаме а хеташ бригада турбашца, химически реагенташца, запасной оатхалашца, буруш тохара эшача кхыча материалашца ІалашъьаІ хиннадаре. Из ишта доллашехь лоаццача хана — 80 дийнахь бригада метар 1360 метр буруш тоха, лохера майкопага кхача, забой 4313 метр кІоаргье. Хургйолча КПСС XXIV-ча съезда сийна 7 ноябрь тІаххоачаш 4500 метрага кхоачийташ буруш тоха, технически колонна кхо секци Іочуяхийта, 4800 метрага кхоачийташ шу оаихдилацца йолча хана буруш тоха, цунца планах лаьрхІачул цхьа бутт хьалха буруш теха дийкха декхараш тІайийнад бригадас.

Д. ГАБАЕВ,
«Грознефтеразведка» треста НОТ-а отдела начальник.

Центральни аэрологически обсерваторе (Московски область) саьнаш доча отраматений новкъостаца атмосфера зондировани яра керда метод юкъейоалаяьй. Цу методо торо хулийт тайп-тайпарча лакхаленашкара мехе лостамаш сухалаш йола гешшаме даннош хьанна а цу тохкамашка дІадодар массехк иттаж чухьнакъа декиха а.

СУРТА ТІА: радиолокационни станце воккхагІволла инженер Н. Пантелюк радиолокатора антенна дІа-хьа хьувзаш йола устройство нийсъеш ва.

В. Корзина сурт.

ТАСС фотохроника.

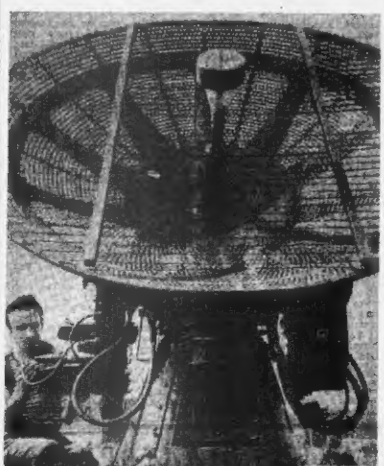

ХЬАЙБАШТА—ДУКХАГІА ДОАКЪАР

Іа дІадолалушшехь республика юрта боахама Министерстве а баькхе колхозийн совхозийн кулгалхоша комбидоакъар дехаш дукха моттигаш хул. ХІаьта 1969 шера гаьнарав — Наьсарех зайонера совйола силос кхиьар Шелковски района «Червленский» колхозо. Къувса а къувсаш Гудермеса района «Степной» совхоцера дуги ча кхиьар Грозненски района № 1 йолча шурий, № 2 йолча баьпадаарийн шурийн совхозаша. шоаш шоай кхашнара дукха кІии, маькха, кена, гороха ча кийчдаь доллашехь.

Укх шера хьатІадоагІача Іана лаьрхІа общественни хьайбашта доакъар кийчдеда геттара во латт цхьадолча боахамашка. Масала, хьаьцаргья вай Ачхой-Мартана района совхозаш. Цига эшача силосах 35 процент мара кийчъяьйц. Бакьда «Самашкинский» совхозе эшачох 60 процент кийчъяьй силос. ХІаьта «Лермонтовский» совхозе 25 процент совгІа мара кийчъяьйц из. Цу совхоза директорана А. В. Арсаевна даьча къамаьлах гучаделар укх шера цига эшачох 70 процент мара силос кийчъе торо ца хилар. Хьайбашна Іа даккхийтара цу совхоза тоъаш яц 1500 тонн йола 100 тонн комбидоакъари.

Доакъар кхы кийчде йиш йоацаш е те из совхоз? Йиш йолаш я. Свекла баьцах силос е дага вац нов. Арсаев, пайда боаца гІулакх лерхІ во цунах. Юрта боахама Министерства специалисташа лерхІачох «Лермонтовский» совхоза йиш я лоам чу 1500 тонн йол кийчъе, хІаьта нлата лаьрхІа хьажжІаш шоай хиннахьа йоа ца еш чуйзе кхы а дукхагІа хургда доакъар.

Оахача лаьтта. даьгІений, климатически хьакъехьа «Лермонтовский» совхоза дар синна «Горец» яхача совхозе, из хьал воагІа долча «Самашкинский» совхозе доакъар кийчдара гІулакх гаьнна дикагІа латт «Лермонтовский» совхозе. «Горец» совхозе хІинзлехьа а 3 эзар тонн йол, 5 эзар тонн гІодоакъар, 10 эзар тонн силос кийчъяьй, хьажкІаш йолаш кхыдола нлат дІаоттадаьд доахания. «Самашкинский» совхозе хІанз хьакха силосни культурий 400 гектар я, доакъара оасара баьцаш хьакха лерхІ, совхк йиса 2 эзар тонн силос я. Кхоачамхиллал силос а шуига.

Республика боахамашка доакъар кийчдара гІулакх укх тайпара латт: кийчъе йоагІача ерригача 223,5 эзар тонн аьлах 1 сентябрь тІаккоачаш кийчъьяр 142,3 эзар тонн я, е 61 процент.

Эггара дукхагІа йол кийчъяьй Урус - Мартана района совхозаши — планах йоагІачох 89 процент. Наьсарени Надтеречни районашка планах йоагІачох 73 — 78 процент йол кийчъяьй.

Йол кийчъяра гІулакх геттара во латт Ачхой - Мартана районе. Планах кийчъе лаьрхІача аьлах хІанзалца кийчъяьр 42 процент мара яц. ХІанта «Лермонтовский» совхозе ерригa а кийчъяю планах лаьрхІачох 25 процент мара яц.

Сунженски района Шоца Эскара, 20-ча партсъезда, Ленина, 19 партсъезда, Орджоникидзе цІерагІча колхозашка хІинзалца кийчъяь йол эшачох ах а яц. ХІаьта «Восход» яхача колхозе тахаланца цхьа тонн йол кийчъяьяц. Планах кийчъе езар 376 тонн йолча.

Ча кийчдара план 58 процент мара кхоачашъяьяц.

Дукхьала Надтеречни районе мара кийчдьаал хьайбашта кхоачамхиллал гІожа доакъар.

Наьсарен района совхозашка ча кийчдара план 21 процент мара кхоачашъяьяц.

Укх шера дикагІа латт витаминна-баьца жувр кийчбара гІулакх. Таханарча дийнахь кийчбаь жувр 4500 тонн совгІа ба. Из хул сбаккху хана хиначул шоззе совгІа дукхагІа.

Шелковски района колхозаша кхоачашъяьй витаминни - баьца жувр кийчбара план. Из жувр кийчбара гІулакх дика латт «Самашкинский» совхозе а.

Планех 811,5 эзар тонн тІанйчача дакхарех 1340 эзар тонн кийчъе езача силосах кийчъяьр 313 эзар тонн мара яц. Силос кІезига кийчъяьй Сунженски района 19 партсъезда, Кирова цІерагІча, «Коммунизмага бода никъ» яхача колхозашка, района кхыча боахамашка.

ДогІаш каст-каста делхаш хилар бахьан долаш чуйцача кхашка дукха тІиьннай оасара баьцаш. Из доакъар ший хиннахьа хьакха а, цунах силос е а еза.

Республики кхашка шекара свекла чуйза йоланй. Йоа а ца еш, бІех а на еш, дІа-юха а ца кхуасаш, хьагуьле еза свекла буц. Цунах ча а деташ, силос йолла еза, цунах дика доакъар хургда.

Лоамашка а а хьакха мегаргйолаш дукха буц. Из аьла хьакха еза. Из хьакха ега йиш йолча моттиганка гоуроша лелаеча носкакаша, из де йиш йоацача — мангалца.

Оасаре а, дика е, дукха а доакъар кийчде йиш я хьажкІай гІодамех. Республика боахамий кулгалхоша къаьстта терком тІаболийта беза хьажкІаш чуэнача хана гІоданаш тракторашта, машенашта, когашта кІал ца ухийташ, хьайбашка доа ца дайташ доакъара кийчдара, доккхалургдоацаш уж кийсдаь дІаоттадара.

Укх сентябрь беттан хьатІехуьнача октябрен хадданзе доакъар кийчдеш баллаш де деза республика боахамашка.

Х. МАХИТАРОВ.

КЪАХЬЕГАМХОШТА—ДУКХАГІА СОМ

1965 шера со отделенеша кулгалде хьожавеча хана 20 гектара тІа мара яцар тха отделене латташ йола сома гаьнаш. Деррига а юххьера дейз дІадолаж дезаш дар. Хьалхарча шера гектара тІара 22 центнер мара боаккхабалазар тхона сом. Из хьувкъам геттара лоха хилар оаха кхетадора. Цудухьа шоллагІча шера оаха лаьтта минеральни органически удобренешна тоахир, гаьнаш крона хоайир, тоайир.

Дукха къахийгир цу хана тха отделене болхлоша. ТІехьа кхачаш болча кхоррийн Іажийн гаьналташ дІайоагІа лаьтта кийчде делаледар тхо. Уж балхаш кулгкара дора оаха, хІана аьлча гаьнаша тха отделене кІезига яр цу хана, хІаьта йолаш яр а бешамашка болх бергболча тайпара вІаштІехьъяьккха яцар. Гуоакь 18—20 сантиметр кІоаргал а долеш лаьтта аьхар оаха. ХІаьта лаьрхІа ерригa мероприятеш чакхьяха кхевзар тха цу гуракь Боллой тоъаш бацар. ХІаьта 1966 шера хьувкъам хьалхарча шерал тоъала лаккхагІа бар тха. Ткъо гектар йара ца хиначча бешах ткъаа итт гектара тІа латаш йола гаьнаш хилар тха. ХІара гектара тІара 36 центнер сом чуйиар оаха.

Цу хьалхарча толамаша къахьига хьадьекхар, сома бешамашкара дукхагІа пайда эцар нийсдача, агротехнически нормашца балхаш кхоачашдарца дувзаденна хилар. Цу шера дейз болх гоабала болабелар тха. Шн шу дьннатул тІехьагІа тха бешамаш лелаераша 60 гектар майдан хІара гектара тІара ехаь ах гонн сом чуйицар. Цу дешш оаха ІалашъеЧар шерре боал лоаца гаьнашта гонадьара лаьтта тоаду культиватора гаьнашта молхаш етта ОВТ-1 а, ОВС-а яха массехк культиватори. Ишта ха дІа ие йоза говзал лахьелар тха бешамаш лелаерий. ХІанз тхо Іомаденнад агротехнически бокъонех тхоай моттигерча хьалашка хьежжа пайда нийсе. Бешамашкара балхаш хан-хиннахьа чакхдоах.

ХІанз оаха хІара гуракь бешамашка 18—20 сантиметр кІоарга лаьтта оах, чудолийташ хий дулл. Іа хьатІакхачалехь 200 гектар йолча майдан хІара гектара 800—1200 кубометр боарам болаш чудолийташ хий дулл.

БІаьстан юхье бешамашка культиваци ю. ДІаьта цунна тІехьа чІонак аттІалехь гаьнашта молхаш тох. ШоллагІа тоха молхаш зиза гохалехь хьалхагІа, тІаккха зиза дежачул тІехьагІа тох. Цигара дейз дІа хІара пхийта дя массаза дала етт оаха гаьнашта молхаш Юкъера хІаллаьрхІача ахкен нийсаза - иттаза молхаш тох гаьнашта.

Ишта деча гІулакхаша вІашка, кхыйолча хІамашка ца буйташ, тодла ца бейташ кІаллхара боккх сом алгьнаш шоаш а.

Зиза дежачул тІехьагІа чудолийташ хиш дехк оаха. Сома бурлаш хьахинначул тІехьагІа уж кхаччалца кІоаргга чудолийташ шоаза хий дула ерригача беша.

ЧІоагІа лоархІаме да тоъали ший ханнахьей лаьттах удобренеш тохар а. Минеральни подкормка бІаргчача шера ю оаха. БІаьстийн аьхкайн бешамашка хиш дехкашехь суперфосфатацеи аммиачни селитрацеи тоаду оаха лаьтта, хІаьта гуракь лаьтта оахашехь, хІаьта чудолийташ хий дуллача хана а суперфосфат тох.

ХІара шу массаза дала йоккхагІа хул тха латташ йолча гаьнаш майда. шерагара-шерага лакхагІа хул хьувкъам. ЛоархІаме гІулакх да лакха хьувкъам кхебар. Цхьабакъде кхы а бехктоккхамегІа гІулакх да кхебаь хьувкъам ханнахьа чуэцар. Группови методаца ю оаха сомаш чу, тхоай шиъ бешамаш лелаерий звено йоллаше. Шаккха а звенос цхьана цкъа цхьан участка тІарен тІаккха шоллагІча тІарен чуйх сомаш. Группови методаца болх баро дикагІа вІаштІехьдоалийт балха тІахьожам лоаттабе, транспортах дикагІа пайда эца, лакхагІа хул балха оасарле.

Бешамаш дика лелаярах, лакха хьувкъам кхе а баь из ханнахьа чуэцарах тха вІаштІехьдаьлар укх шера хІара гектара тІара 68 центнер хьувкъам чуэцеи, дІаялехьа кхе шера план тІеххоачашъеи.

Пятилетка диъ шера 141 эзар сом пайда беннаб тха отделене совхоза. Планех лаьрхІачул хурийттаза дукхагІа ба из.

Тха отделени тІехь-тІехьагІа низ болаш, пачхалкхенни дукхагІа пайда телаш хьаьрга хьажжа, ланилуш доагІа тха болхлой алапеш а. ХІана цхьаккха сит дац тха коллективе бетта 90 сомал кІезигагІа алапи уйаш. Цул совгІа дика болх барех хІара шера премеш ийц тха дукхача къахьегамхоша. Масала, тха бешамаш лелаераша Наузова Косиес, Елизарова Аннас, трактористаша Денисов Николайс, кхы а дукхабараша дІададахача шера хІаране 300 сом премеш ийцар.

Юбилейни шера нисагІа бутт болбаннаб. Сийдина сом чуэцаш ба тха къахьегамхой. Бешамаш лелаю шаккхе а звено, шоайла яхье а яьнна, къахьегаш я. Укх деношка хьалхле Четверикова Валентинас кулгалдеча звеногa я.

КПСС XXIV-ча съезда сийленца накъабхара шоай низ ца кхобеш къахьегаш ба тха отделене къахьегамхой.

И. БРАМЫКИН.
Гудермеса района «Дружба» совхоза бешамаш лелаеча отделене управляющи.

ОБЩЕСТВЕННИ ПОРЯДОК ЛОРАЕШ

ЗУЛАМА ДУХЬАЛА

СалоIаш пIагIа дукха ватIанзар Кравцов Георгий Степанович, Сийлахь-боккхача Даймехкан тIом тIера цIавеча. Дог рьаза долаш милице эггара халагIйолча участке — уголовни розыске балха вахар из.

Кубань... Ставрополь... тIахьа Грозный — укх 15 шера милице Грозненски линейни отдела уголовни розыске ву Кравцов. Дукха хIамаш дIадехаши, чоалханен ба отделене начальника болх. Дукъала дукха халонаш нийслора. Наха пайда бе гIерташ оттадаьча гIуллакхаша уж халонаш юхаеттар.

Цу дийнахь бийсана ха яхача хана чувера милице майор. Наб ягIацар: цхьоккха хIама хилалзар вагона чура 900 килограмм шекар лочкъадаьраш гучабаха везча. КIира совгIа тайп-тайпара дIалаьаш уттарйир оперативни болхлоша, хIаьта дах чулам гучадарг хилар кIезига тешавеш дар.

Йуьрйина техача телефоно меттара гIоттавар Кравцов. Телефон отташ хиннар дежурни лейтенант С. И. Шульга вар.

— Наьсарерча станце дергволаш чов яй пхьаь сага. Зуламхо дIахьулавеннав. Мавора Кравцова кулгалдеш вола массехк милице болхло зулам хиннача моттиге кхаьчар. Асфальта тIа латта доттадення цIий мара кхы хIама дацар.

— Со нахаца дагавалла воагIа, — аьнна Кравцов шин новкъосташцара дIакъаьстар.

Делкъа хана станце юха кхаьчар.

Массава хьагулве, — аьлар цо милице линейни поста начальник волча лейтенант Малышевга. Осканов Махьмад лаца веза вай.

Мохьмад а, цун гаргалча нахах а сиг цIагIа вацар. ДIа-хьа бекъа а бенна бусса оперативни болхлоша техкар Осканов хургва аьнна хета моттигаш.

ШоллагIча дийнахь милице отделене вера Махьмад. Уголовни розыска начальника дукха къахьийгар цу гIулакха.

Дукха ха ялалехьа шекар лочкъадаь къуй а гучабаьлар. Шекар Iаьдалга юхаделар.

Иоккха ю уголовни розыска коллектив. Цхьабакъда уж беррагаш а юристаш ба, профессиональни интуици дика болаш, чоалхане гIулакх нийсделча из чехка къоастаде хоаш. Шин хашва оарцагIвоагIа Кравцов новкъосташта хала хIама нийсделча.

Коммуниста Г. С. Кравцова дукха нах бовз. Ялх бIаь километр бIаьхача машинаьа тIа из воаз дукхахешта, сийдеш вуво машинананьа болхлоша, шин декъар диззча кхоачашдеш саг ва нов. Кравцов. Цудухьа цун нийкха тIарча кхыча совгIаташта юкъе я «За боевые заслуги» яха шин медаль.

Н. ЛИПКУСЬ,
Грознерча милице линейни отдела болхло.

Фе латт ха тIа

Цхьан июльски хIайхача дийнахь Сунженски района милице отделе хоам хилар: Столярова Ольга Михайловна бохча йиса веддав цхьа саг аьнна. Милице хIамигIча лейтенанте нов Точиева тIадиллар из гIулакх тоххалга. Чехка зуламхочун белгалонаш а йийа милице отдела болхлой оарцагIбаьлар цо.

ШоллагIча дийнахь вытрезвителa дежурни инспектора Хильдыхороев Янурса лаьца а лаьца тIавоалавир зуламхо. Из хиннавар хьалха суд техка, болх ца беш лели Лапкин.

Ишта тIадилла гIулакх тешшаме леладарех республика чурча гIулакхий министра баркал льнинад милице воккхагIча сержанта Хильдыхороев Янурса.

* * *

Гудермеса Орджоникидзе цIерагIа йолча улица тIа по вовзача зуламхочо урс техадар Б. М. Коновалова.

Из моттиг йолча Гудермесски ГОВД оперативни группе яхар: милице следователь лейтенант И. Д. Эдилов, милице воккхагIа вола лейтенант Р. С. Саркисьянц, милице старшина А. А. Мутаев. Чехка цу моттигага хьажа а хьежа зуламхо лаха тоххбелар милице болхлой. Дукхьал ши кхо сахьат далалехьа зуламхо лаьца тIавоалавир цар. Из хиннавар Васильченко.

* * *

Бамцадаарий-юртий № 2 волча совхозе яхача Беталгериева квартирера хIамаш биньар. Из гIулакх тахка тIадиллар Грозненски РОВД участкови инспекторе милице тIамагIча лейтенанта Биниев Хазбулеча. Къаьстта Хазбула ше тохавалар бахьан долаш шиь де лезар дика харах зуламхо лаьца каравоалавир.

Цул хьалхагIа Биниев Хазбулас лаьцар 2 тонн цемент лочкъаьь лелаш хинна Демченко, РОВД начальника приказ дар Биниева Хазбула баркал оалаш.

Б. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ,
Нохч-ГIалгIай АССР МВД политико - кхетама балха отдела инструктор.

ЧУРА АРАВАЛА МОТТИГ ЙОАЦА ЗАЛ

«Таймс-скверe юкхерча йоккхa автобусни станце автобусашка хьежаш нах багIача зале шин тайпара нах хул: цаIаш автобусага хьежаш ба, вожаш — Iоажалга...» — аьнна яздy дукха за йоацеш белггала цу секъердаме йоацача, Нью-Йорка юккъерча моттиге хиннача «Нью-Йорк таймс» яхача газета репортерa М. Филлипсa. Репортера кхы соедар цo дувцаш хоам бир газета дешарeца автобусашка хьежаш багIаш бах кулa Таймс-скверера зал шин тайпара цIай а хинна дIаэттай нхоаненга кхы догдатэ хIама доацаш бисача къебеннача нгтеш американцашта. «Автобусашка хьежаш болча пассажирашта цхьайолча хана кхыметтел Iоаохьала а моттиг хилац! селлара дукха хул укхаза уж массаьера хьенийй» — юховаткъа шерегераь деаткъа шерега кхаччалца из лайна бола боккхий наьк къабенна истийна, — яздy Филлипса.

...Дукха хе кьалхагIa дена ца дулаш лаьттача нийна кхьаи кхет нийрчa зале дIачуваьннaчов. Цу сахьатe зелу дунен тIа мел йолча вокзалашка хуллача тайпара нийа баьлча сана нах кхьовзаш моттиг укхаза ца хилар. Укхаза багIа бергa нах, хIаьта уж 200 сиг ва, цхьаннаьха а баха сигота бац. Цер бирхьача барзкъаша а юхьмереше а гьахьонх гIайгIен бален болаш, цхьаь а нхоаненга дека дог доацаш а уж хилар. Царца къамьл де хьежар Филлипс.

— Цхьаннахьа а дIа-юха водаш вий хьо? — аьттар цо эггара хьалха ше дIатIанийсвенначa, гIийлеча дегIара, массе меттера юаьна пиджак а тIаохкаш волчe къабеннача американцега.

— Нагахь санна хьо полицера вале, со хьона эшаш вац, — аьнна жоп делар воккхача сего экскьюзьмей.

— Ай мичара, со полицера вац...

— ХIаьта, нагахь санна хьо газетера вале, тIаккха хьо сона а вац эшаш, — аьлар воккхача сего, цIенхаа дIа а вирзаш.

Цо ягар кхетадулургдолаш дар. Наха дезац шоашкара бала бувцилга, пенси дукха хе кьалхагIа дена тоьаш ца хилараьи квартира мел тIа-тIа дукхагIа IотIабеттaлуш хилараьи дувцилга. Больница цхьан дийнахь дарба дайтарга тIама бIаь доллар додаш хиларах дувцилга. Миллионаш болча цемогачен къабенначен американцашта новкъостал дергда яаш Iаьдалаша гола дош деэсса хабар мара гIама ца хиларах дувцилга.

— Укхаза хIара дийна бовгIаши бIаргабайча шоайла дика бовзаш ба ераш, цхьабаькъда, царех цхьанна а шоайла йист хулаши кхыметтел вIаши дIа-юха салам луше вац, — аьлар репортерага цхьан минута зала дIачуваьнача полицейска. — Укхаза хIаравар ше-ше ва... Вешта бохам болаш хIама хилац америгаьере, — тIатекар цо доллача хIамех кхеташ ше волаш санна. — Цхьабакъда, массеха ди кьалхагIа «скорой помощьа» яха-м йийзар: къабеннача истех цхьенне дог гIелденнадар...

Лоаллахарча кварталашка баха нах ба йоаз укхаза дукхагIа увлараш. Сецца къабоагIа, шоашта дукхагIа дезадення гIендаши креслаши а яйца, йист ца хулаш багIа. Цар дIа-юха бах моттиг йоаца а гIулакх доаца а дукха хе я. Кхыметтел дIа-юха бовла а моттиг яц цар цу йоккхача кхьача городе.

Э. БАСКАКОВ,
ТАСС корреспондент.

Нью-Йорк.

НАЦИОНАЛИЗМ— ИМПЕРИАЛИЗМА ГЕРЗ

Адамаш вай бIаьшерен кхоалагIа дакъа чуделад прогрессан реакцех, социализман империализмаи низаш вIашдухьаларча исторически къовсаме эттача хьале. Яхаш деш вай дунен халкъашта юкъерча Совещание итогаш документа тIа. Цу вIашдухьаларча къовсама арена деррига дуне, общественни вахара деррига доакъош да. Къаьсттача низаца гучабоал из идеологе сфере. Империализмо шерра боаржабу социалистически мехкашта духьалара идеологически къовсам. Ше из деш по бокха оагIув лувц национализмаш, из коммунистически болхлойн партеш, социалистически мехкаш, деррига антиимпериалистически мехкаш кхотадаларa духьалара керттера идейни герз хиларах тарра.

США, Малхбузен Германе, Англе лаьрхIa йолча «центрашка» «специалистий» йоккхача группаша Iомадеш да антиимпериалистически низаш къоастадира национализмах пайда эцара наькъех методехи дола дош. Цу центрий рекомендацеш тIа я «шоай автономии из носкавагахьара шийн лоIаме хилара чIоагIде а шерде а кийча долча мехкаштен лидераштен совгIаташ тела деза» яха указанеш. Цунна тIеркам тIабахийтар дукха ха йоалаш США Компарте Генеральни секретара Г. Холла. Цо белгалдаьккхар партей моллагIча группана а моллагIча пачхьалкхенна а яхар деш лоацача хана дика юхелло американски империализм кийча хилар, нагахьа санна уж юхаялар Советски Союза духьаларча къовсама йолча цуя плапана доагIаш диле.

Революционни болацца лоаттабеча къовсаме империализмо пайда нийбу буржуазни национализма цхьан тайпах — сионизмах, «Классий гармоне» националистически идея хьахьекхай «шуттий классаш тIеххилар» яхача формула тIа. Цу тIа йоах жугаташта юкъе классовий вIашдухьалонаш хила йиш яц. Сионизмо идейни кхайлакхухь ОАР, Сирена, Иорданена духьал Израила лоаттаб агрессивни тIом, цуя территориальни экспанси. Гаргарча Малхбоален районе этта тIом Iарбаштен жуггаштен юкъе, шин къамa юкъе этта тIом ба ала гIерт империалисташ, къаьстта сионистски пропаганда. Из националистически концепци хьелхайне яьтхий дукхача наьга Гаргарча Малхбоаларча событей бокъонна боли чулоацам цахетабайташ. Израильски военщина беш бола агрессивни тIом «оборонительни» тIом ба йоах сионизмо.

Iарбий къамаш мукъадахара болами духьал, шоай мехкаш дегIаахара капиталистически боаца некъ хержача халкъашта духьал американски империализмо шийн пайда эцаш хилария дийн бIаргаса биш я буржуазни национализм хьалха гIулакх деш. Iарбаштен израильтянаштен юкъе мостагIали гоьмали хьалхьейр империализмана пайдане да. Гаргарча Малхбоале тIом дIаболабеннача юкъе Израила коммунисташ аьлар из тIом израильски халкъа оьлангарча хьаштаща духьала а ба, империалистически пачхьалкхений керттерча давкъе США хьаштий духьe хьоабь а ба.

Империалисташа «принципашмах» пайда нийбу дунен кхыча районашка а вIаш Iоухийташ дола шоай зуламаш чеккдахара. Масала, Камбоджаца американски тIом болабилалехьа хьалха цу мехка бахача вьетнамцашта низам де доладир. Эзараш нах боабир духьал уж вьетнамцаш хиларах. Къамаш къиза вIашвахкхеххачул тIехьагIа американски тIеха шезаш чухьийлар Камбоджа территоре тIа.

Къамаш хьахинна далалза долча мехкашка тайп-тайпара йола этнически группаш вIаши духьал уттаяра тактика юкъейоалаю империалисташа. Национализмаца сепаратизмаца оагIув а лувцаш, империалистически низаш гIерт дегIадоагIаш дола мехкаш чура мелде, уж цаI шоллагIчоа духьал оттаде, социалистически дунецара цар гIулакхаш хала оттаде.

США империалистически пропаганда пайда нийбу прессах, радиох, телевидених, дукхача мехка йолча ерригача средствах национализма баьккхаш дIайоаржадара. Национализм хьалхьеp — из империалистий идеологически диверсей керттерачех цхьа лостам ба.

Национализма кхы а гоагIа йола формаш лелаю империалисташа социалистически мехкаш вIашагIкъоастадара. Из дара пайда нийбу, къаьстта аьлча, тайп-тайпара йола псевдосоциалистически концепцеш хьаяр санна йолча приемех а. Империализма идеологаша терьал ду дунен арене хинна хувцамаш, коммунистически партей авторитет лакхъяр. Болхлой классе Iалма идеологеи духьала тIагIертта атала ярах лоацаш та хетар хилац нарна. Цудухьа нар марксизмана - ленинизмана духьаа каст-каста выступленеш ю халкъий «къамий хьашташ лорадуя» яхаш. Антикоммунизмо национализмаца оагIув лувц, из революционни низаш вIашагIкъоастад... мога идеологи хиларах тарра. Масала, из вовзаш воаг антикоммуниста У. Ростоус йоах национализм — из «коммунистически болача цхьоагIон организационни дисциплинех йоаяра эша средство я», «коммунистически блока чухь» доаржаде деза национализма фу.

МоллагIча тайпара дале а марксизм-ленинизм «къаман» е «регионально» течененшта екъагIортар болхлой класса революционни идеалаш йохкар, социализма гIулакха тийшабол бар да. Ишта я Мао Цзэ-дунен цуина тIехьабарашен еш йола марксизмо-ленинизма «китайзаци». Маоисташа марксистско - ленински хьехам Китая хьалашка хьежжа «творчески» юкъебоалабар да яха из идеологически диверси, кхетадеш мидий, «къаман цаI дола декхар къоастадара, хIара мехкапа лелаьдеча къаьстта долча гIулакхашка къаман къаьстта дар, къамин — специфически дар тахкара, Iомадара, лахара, довзара, хьаллапара» (Соч. бизза гуллам, т. 41, оагI. 77) В. И. Ленина дIадехачуна цхьекха юкъара хIама долаш яц.

Коммунисташа къаман специфика лоархIам бу берригача мехкий юкъара дагадоаллар кхоачашдаре духьа—дунен социалистически революци котъаьккхаре юкъара интернациональни декхар кхоачашдаре духьа. Маоисташа гIулакхата дилача тIалхад практике техка йола дунен коммунистически болама принципашна шоай гегемонистически, барт эгIабара дIабахьар духьа. Маоизм — из антиленински политически течени я, цуя лара а «интенсирования» социализмой. Шоай националистически концепцешка маоисташа духьала гIулакх ду дунен империализмана.

Дукхача къахьегамхошта буржуазни национализм юкъейоалае гIерташ, антикоммунизма идеологаша нахе хьех социализма «къаман моделаш», тIехьа тIийоагIача хана парна тIаггIолла докхха хIама де а лерхIаш. Масала, американски антикоммуниста Гордон Спелинга гуччахьа йоах, социалистически мехкий хьакъехьара Малхбузен политика хила еза хьалара а эргаьнкха тоаль а. ГIар айнь еш йола пропаганда йоаш интервенцехь кхерамаш тIа ца тувслаш, «коммунистически блока чухьарча дIахьан коммунизма машаре эволюци могаеш» хила еза из. Шоай классови хьашташта империалисташи пайда нийбу болхлойн коммунистически болаьерча чIоагIа йоацача элементех в.

* * *

Марксистаца - ленинацаша дукхь ха хьалке къовстадьд оппортунизми национализма чура буза болаш хилар. В. И. Ленина баьна къовстамагIа оппортунизм я болхлой демократе къаьстта йола элементаш дукхача дешiй хьаькьа буржуазе позице тIа аларах хьаьнна результат. Оппортунизма социальни лоархIам болхлочан капиталистан юкъера антагонистически вIашдухьаленаш шьршьар да, яхаш, Ленина яздаьд. «Оппортунизми социал-национализми идейно - политически кхоачара, бувзам болаш, кхыметтел цхьатарра хилара цхьаккха шеко яц», яхаш (т. 26, 151).

Оппортунизми национализми бувзам болаш хиларах йола ленински уйла Iалашмате боккха лоархIам болаш я вай хаьрча политически къовсама проблемаш къоастаечь дака. «Аьрдехьарен» вьттехьарен оппортунизм вIашагIтоаш йола белгало я из каст-каста националисмо яхар дейн хилар, хIаьта кхьаза националистически позицеш тIа йоалаш хилар.

Вай хаьрча ревизионизмо буржуазни национализмах пайда нийбу шийн идейни ренегатство къайлаккхьара. Уж шакхье а вIаши цхьанне шоллагIчунгара дар дIа-юха эцаш я. Из бакъду укх тIехьарча шера хиннача цхьайолча событеша. ДIаяхача хана империализм сонца измана, коммунистически партей хьалхе лелавр лоархIама духьал юлар кIезига — дукха а хьулалуш. 1968 шера кхьата дола гIулакх тIехаьнахьара хьуладора социализм «товарах», цун на демократизаци ярах йолча марксистски фразеологеца. «ГIартата довцача» контрреволюце идейно - политически платформа яр национализми ревизионизм.

1956 шера Венгре хиннача событеша, Чехословаке хиннача событеша а санна, тешавеш хьахьедар классови, пролетарски чулоацам боаца суверенитета лозунг оппортунистически элементаи антисоциалистически низий говза вIашагIделла герз хилар. ХIанз гучча гуш хьэттад «къаман суверенитета тIа» деш дола империалистий лоавар. Социалистически мехкий «доацуш диллача суверенитетах» йола миф ара а яьккха империализма идеологаш гIерт националистически предрассудкаш хIалакхье а социалистически мехкий доттагIал дохаде а.

Марксизма - ленинизма националистически ревизи айкха дIадаьгIкдеташ а империалисташта пайдане йола марксизма дезинтеграци «къамий марксизмаш» хьахилара могадеча антикоммунизмаца.

Боккха теоретически практически лоархIам болаш я дунен коммунистически болама юкъе гучадувлача национализма гIулакхашца къовсам лоаттабара дунен халкъашта юкъерча Совещание оттаяь коммунистий интернациональни къаман бехктокхамех йола идея. Марксистаща - ленинисташа тIаза коммунистически болхлойн партей патриотически интернациональни декхараш бахьан бола пар шолха бехктокхам. ХIара коммунистически парте шийн болхлой класса, халкъа хьалкхашка меттел, дунен пролетариатан цун хьалха латтача, кхетам болча, дика вIашагIкхийттача отряда — дунен коммунистически болама, ерригача цун къамий отрядашта хьалхашка бехктокхаме я.

Коммунистически болхлойн партеш бехктокхаме хилар хьаькхад коммунистически болама доаха гIулакхаш шоаи иштта хиларца, цун дегIаахара диалектика, цун къамани интернациональни декхараш цаIаш хиларца. Масала, коммунистически болхлойн партей чIоагIо чIоагIлу уж партеш шоай лоIаме хилар дегIаахара ларда тIа, хIаьта уж цхьатарра боккъо йоалаш хилар дегIадоагIа интернациональни декхар кIоаргга кхетадеш хилара ларда тIа. Империализмал котдовлара эша котало хьахул шоай лоIамерча цхьатарра бокъо йолча партей балха ларда тIа, хIаьта уж шоай лоIаме хилара лард латт цар цхьоагIонах.

ХIара парте, марксизма - ленинизма принципашца хьалхе а лелаеш, хьалха долча къаман хьелий лоархIам а беш, шийн лоIаме хьаю шийн политика, къоастаду къовсама лостамаш, формаш, методаш, эттача хьалашка хьежжа, социализмага ялара машаре е машаре боаца никъ, шийн мехка социализм хьаьяра формаши методаши харж. Хьалаш тайп-тайпара хиларах, практически декхарашцара гIулакхаш эргаш хиларах, кхыметтел цу е вокх дешай хьакъехьа барт ца кхетарах хьахиле йиш ю вежаршка йолча партеша дунен халкъашта юкъерча арене цхьа барт болаш выступленеш яр йола духьале.

Дунен коммунистически болама цхьоагIо чIоагIьара йола керттера духьале я дукхагIча даьхье национализмах дIаэтталуш йола аьттехьарен «аьрдехьарен» оппортунизм. Оппортунизмаца лоаттабу къовсам хадданза хинна а хиннаб, болаш а ба, хург а ба коммунистий балха тIехь керттера моттиг лоацаш. В. И. Ленин вай 100 шу дизара хетачьча торжественни заседане белгалдаьккхар исторе эггара керттера урок цхьа хоадаьча хана а оттаьь йола кампани а ца лерхIаш аьттехьарчи «аьрдехьарчи» оппортунизмана духьал хадданза къовсам лоаттабарах латташ хилар.

Коммунистически партеша хадданза къовсам доаттабу аьттехьарчи «аьрдехьарчи» оппортунизмана духьал.

Киаьчеши дIахьоцн вай парте хьинаре дакъе а лоацаш, 1969 шера хиннача коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Совещане лакхе хьалайийр пролетарски интернационализма байрак, коммунистически болам хуеца из луш марксизмана - ленинизмана тешаме хилар, пролетарски интернационализма ленински принципаш тIа кхотабалла из гIерташ хилар чIоагIдир.

Профессор М. ДЖУНУСОВ,
философски Iилмий доктор.

БОЛГАРСКИ ПАРГIАТОН ДИ

9 сентябрь — болгарски халкъа къаман цIей, паргIатон ди, мехкара фашистски диктатура дIаяьккха ди.

1944 шу... Фашизма дукъа кIел Iеаш озаш йолча Болгаре, Болгарски болхлой парти керте а йолаш, хьалхьа кортамукъалех кхьийсам латта диьлагIа шу да. Ахха ух гитлеровски поездаш, лелхаш урагIъух герз чудоаа складаш, забастовкеш, антифашистски демонстрацеш гIетт. Фашистий когашта кIалхера латта доаг.

Советски Эскара доакъош, Ясско-Кишиневски операци чакх а яьккха, 8—9 сентябре Болгаре территоре тIа дахьар. Навес ба вежарий санна, эхьаша, тухаспискаша накъхух нарна болгараш. 9 сентябре сарахьа восстании гIеттар Софе. Болгаре къахьегамхоша Iаьдал шоай белладар. Дай-мехка фронта правительство вIашагIъелар.

9 сентябре халкъа восстании котъаьлария керда зама дIайолаьлар Болгаре. Кхессаш йоаце социалистически общество хьалхьара наькъа тIа баьлар мохк. Цхьабакъда, цу наькъа тIа йоккхий халонеш эшне йийзар цун. Халкъа тIехьаленно буржуазе юхебитар фашисташа дIалаьца доаттабар бахьан долаш тишбенна баьхаш мохк бар, эсало, лоадама дегIаниза промышленность а тIехьабисе юрта боахам а болаш. 1946 шера Болгаре венача цхьан ангалийска ферма цкхало хьинад: «ХIанзарча сего дIалла дега а хурсдоаца тайпара, селлара къе я Болгаре. Экономика дегIаяр вIалла дуьцач а дагIац, цига кхыметтел лаппаш а дац. Долаш мел дола хIама эрахьара тIаделa да».

ДIаьхар шераш. ПаргIатдаьлача халкъо тамеяша гойтар. Болгаре общество дегIаяра дахье шоралием кIоаргалин хинача хувцамашка диллача халкъа Iаьдал латта 26 шу цун чьаьнеча исторе бIаьшеренашта айесса да. ТIехьайиса аграрни пачхьалкхе хиначa Болгарех болхлой классо, къахьегача ахархоша, прогрессивни интеллигенце тургоа къахьегар бахьан долаш хьалхалаьтта индустриально - аграрни, хадданза лакхлуш халкъа тороне культурни болаа а болаш йола пачхьалкхе: хьан дола хувцамаш хиннах мехка политически, болхама, культурни вахаре.

8,4 миллион нах бехаш йолча Болгаре тахан хьаа 1939 шера хьмул 30-за дукхагIа промышленни продукци, вешта аьлча хIаьа 10 дийнахь лу по цу дийне шера луш хилар. Къамая долоа юкъе промышленносто долоа дакъе 80 процент совгIа да. Болгарски машиностроене хьалха шера луш хиннар кIа из кхаь дийнахь лу по, хIаьта химически промышленносто — шийна дийнахь совгIа. Бессиш йола металлаш лалара дунен тIа эггара хьалхарчарех цхьа моттиг лоац Болгаре.

Цецвоалкхаш да юрта боахамера хувцамаш. Лаьтта ахара, латтам дIаллера, ардара йиза механизаце ный. КIа хьувкъам 2,3-за лакхбеннаб, хьажкIий — 2,5-за, мукха — 1,7-за, баьцахварий — 86 процент. Болгарашка йоах, советски тракторашцен комбайнашцен кхачак шаш цу толамашка, советски юртбоахами Iалма опытах пайда а йица.

Юрта боахама лаш дола кулгал эргалаьийха тоадара, цун эффективность лакхьяра тIаберазбаь некъ лелабу БКП-еса правительства. 1964 шера къовсенча халкъа боахама кулгаллара передача системах дика бергат даьнад.

Экономически толамаша къахьегамхой дезаламта дика торо еш. Лайхлуш да реальни алапи, дукхагIа йиду товараш, шерра хьалхаш латт лугIе цIенош. Социалистически Болгарена доккхий хIамаш каргIдьалад культура, образование, медицински гIулакхаш дара хьакъе. Iалзамате доккхий хувцамаш хиннад болгарски юрта. Халкъа Iаьдал латтача шераш оьлангара дука эргаыннад яа. Нагахь санна юрташка гIоала йо Iоалалсй, шоана бIаргагургда башен-дика цукъюкъе шоаза вIаштIардаь хIенош, асфальтированни майданаш удицаш, сома беппанаш, школаш, клубаш, культура цIенош, библиотекаш общественни пекарнеш, аптекаш, банеш. Массай хьа города! Диаза дола ярах кхайнад болгарски ахархочун цIагIа. Юрарча къахьегамхой вахара боерам тIа-тIа дукхагIа гаргбоалаш латт городе бдача нахьа вахаре йоаржа.

Болгарски къахьегамхоша йоккхий толамаш даьхад Советски Союзо, кхыча социалистически пачхьалкхенашeн вежарашка новкъостал дийн цаьяна хьаьщ шерра гIулакхаш леладаши хиларах. Эггара аьхагIчен бераьтагIчен тайпара цхьана гIулакхаш леладеш йоаца моллагIа тайпе вахара оагIув лаха хала де хIама Болгаререн Советски Союзерен.

Советско-болгарски доттагIалах даьнна беркат — из а Димитроградера химически комбинат, Старо-Загорера азотно-туковый завод, Бургасера мехкдаьтта чекхъбоаа завод, Пловдивера сийрда бесаш долча металлий комбинат, Кырджалера дамеханцоан завод, Русера юртбоалама машений завод, Карловера тракторни завод, Болгаре керттера энергетически база — «Марица-Восток» яха комплекс, Кремиковски металлургически комбинат. Шинна а мехка юкъе шерра Iалма-технически гIулакхаш леладу цхьана. ХIанз шоай профилега диллача цхьатара болча шинна а мехка Iалма-техника институташа проектно - конструкторски бюрош цхьана болх бу 240 тема къоастаяра.

Шерра яраьяра торгови булоноа хьаьлоттаду шинна а оагIоно. Советски Союза доагIача дакъа кхоач болгарски эрахьарча торговые товарообороте, из совгIа. Советски Союзо новкъостал ду Болгаре промышленность беддаш, машинашца, материалашца Iаьлаьара. Болгаре СССР-е дIачуяхь юрта боахама продукции машенаш, сийрда бесаш дола металлаш, кх. дI.

Хьинаре цхьаьа гIулакхе леладу Болгаре кхыча социалистически мехкашца. Болгаре экономике Советски Союзца кхыча социалистически мехкий экономиках хьиэтоара политика чакхйоах Болгарски коммунистически партей НРБ правительства. Социалистически мехкаш — эрахьарча экономически бувзамашка Болгаре керттера партнер. Уж торгови гIулакхаш дегIдух кхоалгIа болама ялаьaшта координирован ярех эрахьарча торговле дакъе йоьхкача хана согIашенеш ерех ларда тIа, дунен халкъашта юкъерча специализаце кооперировани принципаш тIа. Болгаре — Экономически вIаши новкъостал дара Совета, экономически цхьана гIулакхаш леладара Дунен халкъашта йоьаьерча банка, Дунен халкъашта юкъерча инвестиционни банка хьинара член.

Социалистически Болгари—социалистически мехкий содружествох хIаькъаста йиш йоаца дакъа. Цо социализми машарен гIулакха дунен халкъашта юкъе хьинаре политика чакхйоах, дунен халкъашта юкъе авторитет и куц. БКП-еси НРБ правительство шоай эттара хьалхарча аргIакара декхар лоархI социалистически мехкашта каргIдьаьне политически, экономически, социальни хIамаш цхьана лораделга Iалашдарах, Варшавски договора низ социалистически содружества мехкий коллективни кхерамзлен тешаме щит хиларах тарра чIоагIбарах.

БКП VIII-ча съездо декхар оттаьдаьд — 1968 шерага кхачадахьа социализма материально-технически база хьалхьа йиха а кIезиг-кIезига доалаш коммунизма материально-технически база хьаьра, социалистически общественни отношенеш дегIахуваарген эргайоахаш, тоаирген доала. Болгарски халкъо шийн хьинар ца кхолеш хьега кхa, общественни кулгаллара дакъа БКП-ега хилер, социалистически мехкашца айкха цхьана гIулакхаш леладар — вежарашха йолча Болгарега из декхар кхоачашдулургдалаш хилара бола боккха тешам.

Т. МАРТЫНОВА.
(ТАСС).

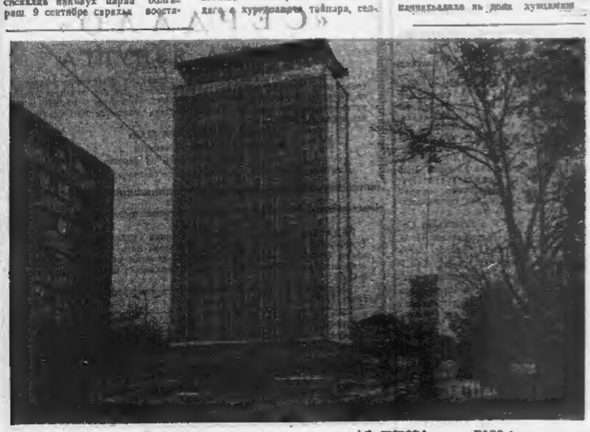

СОФИЯ. Хьагуш я «Плиска» яха гостиница.

В. ЯНКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Оренбургски дахча дача комбинате болх бе йолаенай 40 эзар йолчиенга лаьрхIа йола чилла баьара хьинаре аргIа.

Укх шера массеца эзар тонн баьа чила хургба предприятия коллективо. ХIанз цо берригe а иза тIабахийтаб производственни мощностам синтIа кхоаргьарам, пятилетка тIехьарча шера план толама кхоачаьъярах.

СУРТА ТIА: комбинате чилла къамбоча цига.

Г. Ывнова сурт. ТАСС фотохроника.

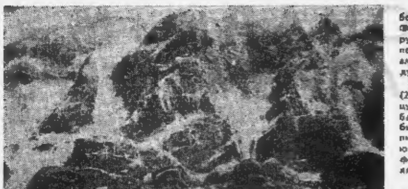

Советски Памира лакхагІчарех болча, 6510 метр лакхачу лоьма Фридрих Энгельса цІе я. Маршруташ чоалхане хилар бахьана дошеш шерагара шу массаза доал альпинизма мастерашІа юкъе дукхагІа боьз Энгельса гоп.

Ф. Энгельс 150 шу даларе (28. XI—70 ш.) сийне укх шера цуи цІи лелаеча цу пика тІе баймаб Киевера, Душанбера, Куйбышевера, Новосибирскера альпинисташ. Новосибирски группана юкъе вар е сурташ даьхе ТАСС фотокорреспондент Анатолий Поляков.

СУРТА ТІА: 1970 шера август бетта цу пика тІа баьхна Новосибирскера альпинисташ (аьрдехьара аьттехьа): Леонид Калужский, Владимир Терещенко, Александр Серьвянов, Григорий Каспирович.

А. Полякова сурт.

ТАСС фотохроника.

ТЕАТР КЕРДАЧА СЕЗОНЕ

ДІанха сезон тІа театра коллективана белгальльлар В. И. Ленина вань 100 шу дузача шерана кхазаенна хилария. Искусства беррІгача боллхоша дика кхетабора нахь коммунистически кхетам балара театра хьалхашка латта белтокхам. Цунна мара хаиза йиш ю Нохч-ГІалгІай драматурге цхьаццайола произведенеш тІа-кхийтта хилар а уж кийчьеш театра коллектив бань болх а. Цу пьесаш тІа хьагойт вай Даьхе хьахнина вІоагІьалара, из лорайра уьлаш, къыьта хоалу чарка массаза а котьювла ленински принципаш.

С. Арсанова «Миштта доьз зотгагІал» яхача романа мотивагІа Гешаевеи Солцаевеи пьесагІа оттаьча «Къовсам» яхача спектакла тІа хьахьокх классови тІема аланна юкъе деиаь чу а доссаш, доамарочух политически кхетам лакх миштта лу М. Ошаева пьесагІа оттаьча «ШоллагІча талгІе тІа» яхача спектакла хьагойт парте кулгал а дех классови коастагІчунца — кулакаца, дика элементаца, классова къовсам а лоаттабеш. вах коллективна бола тхам а билла вІашагІ миштта кхет. Шоай декхар дика кхоачашдеш чу Хамидова пьесагІа оттаьь «Лергбоацараш», Хутаева пьесагІа — «Са уст-нана» яха спектаклаш.

Цу спектаклашка толаме оттанар кертерча турпалий сурташ. Уж турпалаш хьагойтара дика кхьалар артистий: М. Цицкиева («Къовсам» яхача спектакле), Джабраиловеи Хадзиевеи — («ШоллагІча талгІе тІа»). Онаева, Энгеноевай, Дудаева, Хучиева — («Лергбоацараш»), Завгаева — («Са уст-нана»).

Дикка аьттув боалаш творчески дакъа лаьцар спектаклашка РСФСР заслуженни артиста Зубайраеви артистка Бaгаловаси.

ДукхагІча даьхе спектаклаш гойтар дІаяхача сезонагІа республика районашка. Юртарча зрители дикагІа гІулакх дара форма доархІ оаха искусства дехадаш кІираша чакхдахарах. Укх шера уж хилар «В. И. Ленина ваь 100 шу дузара даха малоаттІер накъадахара» яхаса девизагІа.

Театр цеа доагІарзолча районе бес-бесара кийчьа транспаранташ уаттайора, арахецар лаьрххІа цу гІулакха хетаь афишаш Районий партийни организацешца дакъа а лоацаш кхашка къахьетачарна вІашагІбетталора театра артисташ.

Театро спектаклаь оттайир г. Кизляре, цигара гулдаьр воаш агарах хатар хиннача Дагестана новкъостал дара фонде дІахийтар. Укх дакхехьа белгалдьахи мероприятеш чакхйоахаш театро 155 спектакль оттайир, цига хьажа веха хилар 24481 саг, юрташкара къахьегамхой.

Цига дика дакъа лаьцача театра артисташта гІуллар парте райкомий райисполкомий грамоташ.

ХІанз керда сезон йолаеш дукха чІаха хьаь, хьалхагІа нийсалла хинна кхоачамболцараш ца эхийта хьожаргда. Тхоай хьалхарча репертуарера дикагІйола спектаклаш керлача сезонагІа а уттаерга, хІеьта керлараш а тахьнара боккхача лоархІамера проблемаш чулоацаьна хиларга хьежжа керлача сезона репертуара нкъахьерга. Тхоай хур дань лакхарча классагІа йола драматурга юкъейоалае хьежаз тхо, царна тхоай актерий творчески говзал а лакхъ дага

Керда а репертуара юкъейнхьай «Безамах йола легенда» яха Дунен хельхьала къерча Ленински преми лауреата Назим Хикмета лирико - драматически поэми, Ф. Шиллера «Разбойники» яха драма, А. Хамидова «Бож-Іаьла» яха комеди. Ш. Рахматулина «Іоажагал хьалхха» яха сатирически комеди ХІаьта М. Мусаева изьеш йолча «Тайме Бейболата», А. Шериповах йолча энтузиазмах къахьегама творчестваи темагІа йолча а пьесашка сатувсаш да театр.

Тхо хьежаш да Нохч-ГІалгІайчен писателаша вай хахара теме абеш, вай республика наьха къахьегама сийлен гІулакх дувцаш йола пьесаш язьерга. Тхо царга хьежаш да, хІана аьлча, оаха тхоай патриотически декхар лоархІ, цул хьнаре, хьакхоллаш бола къахьегамо вай общество тоебра, коммунизм гергаоалаяра, ленински принципаш котьялара доккха новкъостал деш йолча вай хахарча сагах хадаьр гойта ма даьзара зрителага дІагойтар.

Р. ХАКИШЕВ,
Х. Нурадилова цІерагІча Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен драмтеатра режиссер.

Доазол дехьара

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

Цхьаболла Малхбузен обозревателаш кризис хургья, яхаш Іавожа «Іаййха» беле а, 3-ча сентябре шин лоаІамерча Африка кулгалхой Аддис — Абебе вІашагІкхетав чакхдаьлав вІашк гІулакхаш леладелга чІоагІдаллара хьале.

ДІадоладелар из дикача белгалоша: Африкански Цхьоагіон Организаце ассамблея официально хьаелалехь Эфиопе столице Нигери тоййно шоай хана «Биафра республика» лоархІаш хиннача Замбеца, Танзанеца, Габонаца, Пилла ТІаьхка Бердаца. Цо юкьеце а ассамблее хьахилийтар оптимизма хьал. гІулакхе лергІа баьхар цунна юкъе дакъалоцараш.

Ассамблея кертера теркам гІабодаш из континентера колониш дІахо а дІахара проблема. Укх шера 10 шу доал ООН Генеральни Ассамблея колониальни мехкаши халкъийн шоай лоІаме дилайтарах йола исторически деклараци тІайица. Доккхий хІамаш кагагІдаьнна йола Африка шу лелача дехга. Цу итт шера континента дукха дола мехкаш мукъа а даьнна, шоай лоІамерча пачхьалкхенех дІакхийттад. Цхьабакъда итташ миллионаш бола африкалцаш хІана а тІехь колониализмаи расистски режимийи низІоткъема кІал Іеза озаш ба. Шулгнъа Африка кулгалдеш юха а чІоагІо йир, Ангола, Мозамбика, Гвинея (Бисау), Намибе, Родезе, Къулбехьен — Африкански Республика хьемаш — мукъалхера боламаш мамогга хьаллоацергдолаш.

Африке нах чІоагІа эгІазбигар къулбехьен — африкански расисташта гера тела юха дІазоладеш английски правительства яьча решене. Цунца дувзадена африкански пачхьалкхенаштен, правительствлаштен керте латтарашка шоаш тІийшача резолюце тІа аьлар малхбузерча пачхьалкхедаца ЮАР тІема потенциал лакхъеш хилаьч расисташта кхы а гера телаоси Африке а зеоригача дунеи а машаран кхерамалленех кхерам тІасуа.

Африка политически кулгалкоша Аддис — Абебе шоаш вІашагІкхийттача боккха теркам гІабахийтав Гаргачча Малхбоале эттача хьале. къаьстта аьлча израильски агрессорараша ІарбиЙ лаьттанш дІалийца лоаттадара. 1967 шера 22 ноябре ООН Кхерамален Совето яьча резолюцега хьежжа дІалийцача территориеш гІоза араьлга йовшаш израильски эскар арадаккхар хьаийкар цар.

Белгалдаккха дезаш да Африкански Цхьоагіон Организаце ассамблея дукхьела африкански проблемаш йийца ца Іийна хилар. цо иштта дийцир шерра дуней халкъашта юкъера лоархІам бола хьешаш а. Из бакъдеш цар ССР-ен ФРГ-ен юкъера договора кулгаш яздара лоархІам белгала а боккхаш ассамблее Эфиопе императора Хайле Селассие 1-чо даь къамел. «Из договор Европана меттел, дерригача дунени а боккха лоархІам болаш да» — аьлар цо.

ОАЕ эргІанаоа ассамблея дуней халкъашта юкъерча вахаре лоархІаме событи а хаина дІазттар. Из бакъду ший лоІамерча Африка кулгалхоша Аддис — Абебе тІаIийцачи боккха лоархІам бодча решенеша.

ЧАРХАШТА ЮКЪЕ ЕККА ГІАЖАМАШ

ХІама из йишаш бутт хьалха ООН Генеральни секретаря викало Ярринга ОАР-а, Иордане, Израиля вчкалашца яьча контактаца кхалуш результаташ адиззар. ГІулакх фуд яьча веррига а цкьа мала Ярринга вІашагІа ца кхийтта Израиля вахал Текоа цу сальте Тель — Авиве самолеташа дІа а ваха, хІанзенца цкъ юха ца воагІаш Іеш ва. Дош кьластадара ОАР кийча хилараи из ООН-а хьалланарап дукхьал керда хІамаш багалуш Израиля. Египто тоІм соцабара соглашени «йохайй» яха шцхьаккха лаоле йоаца гІор а айтъ израильски «кераша» мамогга телахду переговораш елшаре къоастадара дукхьал а бура. Гаогарча Малхбоале дош малаш.

Шеко йоацаш Израиля оагІонгахьа безам болча, бакъда переговорий ядеш йоале гІортача тельавивски лидераша даьхе доакача «Вашингтон пост» яхача газете мукІарло ду: «Израильски оагІонгахьара хила тарлу Нью-Йоркера переговораш 12—18 бетта йІаьхъара тактика», яхаш.

Переговораш йІаьхъяр, бакъдар аьлча де лерхІар а доацаш, гаьнна йолхаш йола Израиля планаш кхоачашъяра средство я. МоллагІа бахьан даьккха а, ше дІалийцача Іарбий территорешкара израильски эскар арадаккхарах ООН-е 1967 шера 22 ноябре яь резолюци кхоачаш яра дукхьалре гІорт Израиля кулгаллой. 1967 шера израильски агресси хилалехьа хиннача доазонаша «Израиля кхерамзале Іалашъяц» яхаш кертерча Израильски лидераша шоаш дехь итташ къамельлаш доладе йиш я, дукхьал из пачхьалкхе шин Іарбий лоаллахошта дукъа лакхоаза агресся еш хиннилга а цІаккха цунна тІом тІа ве беннилга а хоьш дале а. Цхьабакъда, хетаргдь, Тель — Авиве лерхІ израильски военщинина зе дагадоаккхараш кхачашдара цу тайпарча пропагандистски гІоро цхьаболча даьхъе новкъостал девргдолаш.

Кхьдар а дагадоал Израиля. «ТІема хьаккехьа цхьатарое ца хилара» тІагІоала ОАР бехке а еш, Тель — Авива лерхІ вІашагІкхийттача Штагашкера цхьа тІа гера даккха. Цу кхаьхе къавленний Израиля. Укх деношка США сенато тІайийрар Израиль тІема кхоачоиша Іалашъяра США правительствана «оттадаь довзаза доацаш торонаш ялараx» йола решени.

Цу ерригач фактешка диллача гуш да Ярринга хьалхашка латтар атта декхар ца хилар. Из иштта дале а, зог хоьнилге йоал цуи миссена цхьа хІама карагІ-даагІилаьга. Цунна бола тешам ба ООН 1967 шерара резолюца кхоачашъяра шоашта дулур де ОАР-а Иорданеи кийча хилар.

Укх деношка Президента Насера юха а аьлар ОАР резолюце кхоачашъяра цхьаккха хІаман тІехь тІехьашка дрІаьш, машара ха чаккъьнина яллаца контакташ дІахо яхьа кийча а я. «Нагахь ...

хьа санна тхо дош машаре къоастадара раьза хиннилале, тайкха тхо массая а хиннед дош политически къоастадара тІехьа. — аьлар цо. — Цхьабакъда из да тхо раьза хилар Израиля дІалаьцача территорех моллагІа а цхьа дакъа дитар дукъа а доацаш, тІаккха-и шох дош машаре къоастадар а доацаш, капитуляци хургъяр».

ДОГОВОРА ДУХЬАЛБАРАШ КІЕЗИГАГІА БА

Малхбузен Германе тІагІестта кІирагІа къовсам лаьт 12 августе Москве ФРГ-ен СССР-ан юкъе оттадаьча договора. къаьстта Европе хІанз эзаш дола доарйнаш доха йиш йоацаш хилия бакъдеча оча зальъяна духьалбараштеи тІехьабараштеи юкъе. Таханарча Европе долаш дар бакъдара оагІорахьа кІезига лоархІам бола гІа бахкача ФРГ правительствана ния белга вІаштІекьдаккха гІерт реваншистски милитаристски гІозарах. Шин парте — СДПГаи кортамукъарча демократийн вокалех латта а бундестаге бошха дукъа нах юкъе боаца а правительственни коалици йохе, юххера а, Малхбузен Германе парламента договора ратификаци елга дохаде а гІерт уж.

Шоаш дагалаттараш кхоачашдара ФРГ-ес пайде ийбу эгара а тайп-тайпара йолча средствашъ, царна обходни маневраш а йолаш.

Укх кІиргагІа ХДС—ХСС оппозиционни парте фракце бундестагера вокал Райнер Барцель малхбузен кхаь пачхьалкхен столицашка — Париже, Лондоне, Вашингтоне вахар. Из вахар бахьан да цу лакхехьа йийцача договора хьакъехьара Малхбузен пачхьалкхений оагІонгахьара «информаци гулъяр». Бакъда Бонна политически гІозарашта йоах, довзаш долча тайпарахристиански демократаш договора духьал хилара уІлаица цу мехкий правительствашта воздействи а гІортарга Барцель.

Духьал духхьале атакаш ара а юхадоваш даи реакционни гІозараш 6-ча сентябре. кІиранийнахь Малхбузен Берлине «даьхан да» вань. цІи йолаш вІашагІкхетта лаьрхІад цар реваншистий керттерча организаце — «лелхабаьрий союз» яхачуи моттигерча Малхбоален Германеи отделенешка дакъа а лоацаш. Иштта нах вІашагІтоалара йоаржаш договора духьал довлере тІахьехаш йола листовкаш.

Цхьабакъда договорах гІортача реваншисташта духьал латт ца боккха лоархІам бола соглашени могаш ФРГ баха дукхала а дукхагІйола нах. Масала, немецки профсоюзий объединеце правлене член вола Франц Болеша, из объединене 6 миллион сагІа волча сага цІерагІа къамьал деш аьлар. «Оаха даьккхал дувш московски договор». Общественни уйленча даьча хаттара дешнача жопаша йоах. Малхбузен Германе бахача нахах 80—90 процент нах СССР ца «бзаза машар бара» тІехьа ба. ФРГ итара йоккхагІйолча антифашистски организаце — нацизм йолча хана Іаьзал тІаккхаш хиннача нахьа объединене деча тешалах мекха бахача дукхча а дукхагІа болча наха хьадлоаш договор.

Из кхетадеш а да. Из договор чІоагІдалар, Алма - Ате ше къамаьл деш Л. И. Брежнева белгалдаьккха махкилара. «вай шин мехка юкъе вІашк латта гІулакхаш дегІадоаладара меттел, хІанз а тІехьа тІайоагІача хане а Европе деррегача халкъашта юкъера хьал тоадара а боккха лоархІам болаш хургда».

Г. СКОБЕЛЕВ,
С. ИВАНОВ,
А. РАЧКОВ.
(ТАСС).

ПОРАЕ УНАХЦІЕНО

БЕРАШТА ЧЕННА ХУЛАЧА ЛАЗАРЕХ

ЧІоагІа хьожаш хІама хьокха еа зІамтача, хІамза дунен чу даьнача бера. Цкъаза кІезиг-дукха а цу правилаш тІара аьлро цІендаштта кхерам тІатасса тарлу бера.

...Кхо бутт баьннача Катина хІама хьокхар, хетаргдь, доагІача сакьаташка. Шьккха че лазаньлар. Фу даьндаь? Катий нанна дийтар накха хьокхарах бера кхоачамбаи, аьнна. Цунна аьл а хІема хьокха йолаелар нана. ХІаьта бера кер хамдоле хІана лаллач банар. Ший дегІа белокаш, хьоналаш, углеводаш толаша йола наьна наьнха шура мара могаргйоллаш бацар.

Цкъаза даа хІама совдаьлро а толлаю бера че.

Нагахьа санна бер кест-кеста цІено еш хулг, лорага хатта деза, хІана аьлча лазар токсически формета дала тарлу. КІача дегІая латьиге телхачула тІехьагІа чІоагІагІа толлаю бера организм че нийсъенначе чакхьдлаза йолча продуктаьш кхьча зеннерча вещесташи. Токсически диспепси хилча, — иштта оал цу лазарах,— беро Іетталу, температура лаьклу, хуачуи чам бол бер ньилхара хуьл. Кхераме лазар да из! Геттара чехка дарба дайта деза, бера вахар кхерам чу да!

Ченна хули сиха лазараш хьаду берий лоазаргеш тІа, цІегІарча кІимеш тІа, бьшаллараш тІа, сомаш тІа хулача микробаша. Уж кхачан продукташ тІа кхоачаргья парех дийттача кулаишца хьагне. Кхачан продуктех иштта кулааш дийттача че толхаерга колиэнтерите дизентери хинна.

Во да цхьаболча дезалашта юкъе шоай ченна лазар хилча, кийнарашта шоашта дарба дийтара кІезига терко еш хилар. хІана аьлча царна башлазаш я, бераште лазар дІадалайта тарлургда.

Цхьакха дина а зІамтача берашта «дарба де» йиш яц шийна хетачох е хІама па ховча наха аларах антибиотикашца. Цунах доккха зе дала тарлу.

Г. ГУСАРСКАЯ,
Медицински Іилмай кандидат.
(Санитарни просвещене центральни Іилма-тохкама институт).

ЧЕЛЯБИНСКИ ОБЛАСТЬ. Кхо шу гаьнга да я «ЧелябГеологоразведка» тресте гуйалейски геологоразведочни парте Куватальски участка аьнк доаллача кварцитий Тараташски комплексе руда лахаш. балхаш ду. ХьалхагІе а даьча доархІамех йІаьш миллионаш тоннаш цьйка руда доалла моттиг гучайьха белгаьлъйй. Из цигара хьалакх... доаладаь чІоагІъ... Магнитогорскен Челябинскен рудни ба-ва. Из доалла моттигаш дІахо лохаши кородаьрай тоннаш беши бе хІинз.

Къулбехьен Урала Тараташски дукъа беса уал Куватал яха геологаш беха поселок. Царга а вай хахара техника. буруш тохача алмазни коронка, толаме доархІабу уж заданеш.

СУРТА ТІА: Куватальски геологоразведочни участка № 6 йола буровой.

Б. Клиницкера сурт.
ТАСС фотохроника.

САКЪЕРДАМЕ САЙРЕ

Грозненски района Алхан-Кала яхача юрта клубе берашта а боккхийча наха а чІоагІа сакъердам а хулаш чакхьлар массехк да хьалха республика зенчкий театро оттаьь «Хьасана Іерал дед» яха спектакль. Спектакль оттаьй республика заслуженни артист волча Батукаев ХІароне.

Къаьстта дукха эзелар зрителашта Ганукаев Вахас ловзаь Хьасанен Виситаев Іамарбика ловзаь абирган роляш.

Спектакль чакхьълча доккха баркал аьлар зрителаша артисташта. Цар дийхар театра артисташера кест-кеста шоаш болга ахар.

Я. ЦУЕВ.

ФУТБОЛ

Шоаттеа кІирани дентала города стадионашка чакхдаьлар республика пхелагІча спартакиада тагІа дола футболагІа ловзара йиьлагІча тура ловзараш. Цу ловзарашка даьнна лаьцар спортивни воархІ общества. ХІаца йиьлагІа тур чакхьиначул тІехьагІа хьалхарча моттиге йа кхоаза мара ловланзя бола «Урожай» общества футболисташ. Пхи очко я цар. Пхи очко я «Локомотив» общества спортсмений а. Баьда цар цхьа ловзар дукхагІа хиннад.

Спартакиада чакхьяргья цхьайтталагІча сентябре.

ХАОТТАМ

Тахан республика гІоллеи Грознен юкъ-юкъа кхоаллениш а йолаш, дукхагІча дазжъе йоачен а йоацаш, малхбузехьара гІаьхха мух а хьекхаш, фецара температура республика гІолла 19—24 градуси Грозне 21—23 градуси йІовхал болаш хе отта тарлу.

Кхоанен ломиеа — 9 сентябре юкъ-юкъе цхьаццайолча моттигашка догІа а далхаш, тІаухаш тІераюлаш кхоалленаш а йолаш. хІаьта 10 сентябре дукхагІча даьхе йоачан йоацаш хе отта тарлу. Лостамаш хушаш лаьгІо гІаьхкьвача боарамга кхойчаш мух а хьекхаш, фецара температура буйсашка 7—12 градуси денношка 15—20 градуси йІовхал йолаш хила тарлу.

Метеостанци.

Редактора зам.
А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгІа, хьажа

8 сентябре

РАДИО

6.30 — Юрта гІуйретарсий меттала). 6.45 — Ашараш 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.10 — Передачей программа. 8.22 — Чаькхаа производения. 8.45 — КПСС Центральни Комитета июльски Пленума соцаваш кхоачашдар. КПСС Сунженски райкома парте секретара Аристова выступлени (эрсий меттала). 16.00 — Партех. Ленинах Даьхен йола литературно - музыкальни композици (гІалгІай меттала). 16.20 — «Къона тІехье» (гІалгІай меттала). 16.35 — «Ленина парте мутІарерийр» яха очерк (гІалгІай меттала). 16.45 — «Кхоане Болгаре кортамукъален ди даьду» яха беседа (нохчий меттала). 17.15 — Ашараш. 17.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 17.45 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Берашта фильм. 18.45 — Телевизионни кердаларраш (нохч-й, эрсий меттала). 19.15 — «Вахтa» яха документальни фильм. 19.30 — «Сий дола, комнар дола нинь. Назрановски комсомольски организаце хьакъехьа (гІалгІай меттала). 19.55 — Шоаш берош. 20.15 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 20.25 — Киножурнал. 20.30 — «Вай уьхацІено вой бе ва» яха беседа. 20.40 — «До востребования» яха телеспектакль. 22.00 — Документальни фильма кинозал.

9 сентябре

РАДИО

6.30 — Юрта гІуйре (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газете обзор 7.35 — Москва. 8.10 — Передачей программа. 8.22 — Нохч — ГІалгІай эшараш. 8.45 — Туриста наькъа заметкаш. «ГДР» — социалистически пачхьалкхе (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Партийни организацехий хьнвар лакхе (гІалгІай меттала). 16.15 — «Болхлой кхерзала радиогазета (гІалгІай меттала). 16.45 — «Къонал» (нохчий меттала). 17.15 —Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 17.30—Болгарски халкъ къема деза ди кортамукъален ди да (эрсий меттала). 18.00— Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Берашта фильм. 18.35 — Школе берош хьетаме деларе дашкараш. 18.45 — Телевизионни кердалларш. 19.00 — Хоамаш. 19.05 — Спортивни дневник. 19.15 — Киножурнал. 19.25 — Саг,общество, закон. 19.55 — Шоаш берош. 20.14 — «Вай уьхацІено вой бе ва» яха фильм. 20.25 — «Курин Крауземе» яха художественни фильм. ХьалхарІе сери (нохчий меттала хоамаш). 21.50 — Документальни фильма кинозал.

КОРЕЙСКИ ХАЛКЪА ЦІЕЙ

9-ЧА СЕНТЯБРЕ 22 ШУ ДОАЛ КОРЕЙСКИ ХАЛКЪА - ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ХЬАЯЬ.

Моранбон яха дукъ Корейски Халкъа-Демократически Республика столица торода Пхеньяна эгара лакхагІа йола моттиг я. Укхазара гу вай хийрча торода хоза панорама. Нийса квадраташ, наьх чубахч цІеной хи-ка тоаьк шийса сабола кварталаш.

Къаьстта хоза я укх деношка Пхеньян. Цуи улицаши майдаш девача дена кийчъаь я. Массанахьа а гуш да «9-гІа сетябрь» — 22 шу хьалха Корейски Халкъа-Демократически Республика хьаккхайкаь ди.

Моранбон яхача дукъ тІа, японски милитаристий колониальни доала корейски халкъ мукъадалара сийна дегІача «Освобождение» яхача памятника хьалхашка, ишттача дезача дхьан дийнахь сох ккийттар кІай ненна кореец Ким Сан Гым. Кхоазткъа шерал дика тІехваьнивва из, бакъда из тІах яьнна дика лелалуш а ва. Ший вІний хІаьнкаьа уххаза а нена кІийча хризантемий букет памятника хьалдашка Іойиллар цо.

Даьдак вІний веІн цхьан минута йист ца хулаш лаьттар, кортош Іочу а дахийте. Къамаьл доладор оаха. «Со хІара шера воагІа укхаза, зиаш а дахьаш, — аьлар Ким Сан Гыма. «Сона е памятник кердача вахара символ я. Аз дукха ха яьккхай дунен тІа вахар. цунах дукхагІа дола дакъа японцашта доал деча хана а доакхаш. Юхххьанца поменщика болх беш хилар со, батрах а волаш. цул тІехьагІа Пхеньяне японски фабрикашта болх беш хилар. 1945 шера тха шарча лаьтта царгІатон Іуйре ера...»

Ше хьахиначча шерашка КНДР-а геттара дикача лоархІаме толамаш даьхад экономике, образоване, культуре, Іилмаи чухь. Республика промышленноста шин кІирагІа хІанз арахец японцаша доал даьча хана ерригача Кореяс шера араденаш хиннар миссел продукци. КНДР-е промышленни производство 1948 шера хинначул 22-зза лаккхелар 1967 шера. Дикка дегІаенай машиностроени: 1967 шера цуи производство 1948 шера хинначул 100-зза лаккхелар. хІаьта мехка промышленноста валови продукце удельни дозал 1948 шера 7.4 процент хиннача 1967 шера 31.4 процентага кхаьчар. ХІанз дукхьал цхьан Тэаняски электромеханически заводо шийдаькъе цхьан дийнахьа ах дийнахьа арадец 1948 бІаргачча шера арахийнар миссел продукци.

Еагача промышленноста болхлошех инженерно - технически болхлошех кІезига дакъа лоьцадаш мехка бахача наьха сага сих 15 метр тканеш хьадара юкъе. Корея мукъаялалехь бахача наьха сага сих дерриги а 14 сантиметр ткань мара арахецадар.

ЛоархІам болаш да юрта боахаме дакъа толамаш а. ДукхагІа хьукъ фийг бола культураш къаьстта аьлча дуга, сомаш, дукхагІа доакх дулх, бахари а саларраш.

КНДР хьахиначул тІехьагІа чІоагІа дегІаенай просвещени культуреп. ХІанз массе тайпарча дешара заведенешка дешаш 2690 эзар сага, ерига аьлча республике бахача наьх дииагІа дакъа. Массане а юкъер. дешар чакхдаккхилга юкъе доаладаьа. ХІанз халкъа боахама дерригача доакъашка бола беш 425 эзар сагІа инженер, техник, специалист ва. 1953 шера хинначул 19-зза дукхагІа хул уж.

Хаддана лакхлу халкъа вахара материальни культурни боарам. 1967 шера къаман доход бахача наьха цхьан сага сих деркІаш 1946 шера хинначул йІссатза лакхьелар. ХІанз республика къахьегамхой кийчлу укх шера октябрь бетта хьеллача Корея Къахьегама парте 5-ча съезда промышленносте, юрта боахаме, Іилмаи чухь, культуре керда толамаш даьха накъбаха.

Шерагара шерга лаьклу Корейски Халкъа — Демократически Республика дуней халкъашта юкъерча арее-ра авторитет. 22 шера КНДР-ес вІашк дипломатически торгови гІулакхаш леладаьд Европа, Азе, Африка, Латински Америка мехкашца. Дика дегІадоагІа советско - корейски гІулакхаш. 1966 шера Москве яьча СССР-аи КНДР-аи юкъе вІашц экономически технически гІулакхаш леладарах йолча соглашене, 1967 — 1970 шерашца вІашц товараш дІаюха- хаалыйтара йолча соглашене, чкъьарий луацача вІашц гІулакхаш леладарах долча протоколо хьахилийтар вІашц массе а оагІорахьа дика гІулакхаш леладара лард. Экономически технически йолча соглашенех Советски Союзо КНДР-ана новкъостал ду Ким Чака цІерагІа йола металлургически завод шерьяра. Пукчански теплоэлектростанци, аммиак йоаккха завод, кхыйола промышленни объекташ хьальяра.

1969 шера СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный, укх шера август бетта КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председателе заместитель К. Т. Мазуров керте латта советски партийно - правительственни делегаци КНДР-е яха хиларо хьахийтар Советски Союзеи Корейски Халкъа — Демократически Республикаи халкъашта юкъера доттагІлен гІулакхаш дегІаахара керда этап.

КНДР хьахинна 22 шу дозлаче дийнахь социалистически Корейна советски наха боккха лоаца боахх по къахьегача а вахаре а толамаш дахар лоаш.

П. ГРИШАЕВ,
(ТАСС).

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ДІАДОЛАДЕННАД 1971 шера «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу бувзана ерригача отделенешка а промышленноста, транспорта, гІишлошъеча предприятешкарча, дешаор заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарче учреждененшкарча, общественни организацешкарча хелайоазув доаржадеча общественни уполномоченнешка а гІолла.

ГАЗЕТА ЯЗДАЙТАРА МАХ:
1 шера — 3 сом 12 кепиги;
6 бетта — 1 сом 56 кепиги;

Диц ма лелаш! 1971 шера «Сердало» газета хаппехьа язде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахарех культурех промышленностех отделай — 3-42-30; Юрта боахамий письмой отделай— 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни культуры промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции. 7/84.

СФ05192. Заказ № 8569.